

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS INSTITUTAS

EDMANTĖ URBONAITĖ – SIDARIENĖ

Muzikos pedagogikos magistro studijų programos II kurso studentė

**MUZIKA PAMOKŲ KOKYBĘ LEMIANATYS
VEIKSNIAI PRADINIAME UGDYMO ETAPE**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė:
prof. dr. Diana Strakšienė

Šiauliai, 2020

BAIGIAMOJO DARBO SAŽININGUMO DEKLARACIJA

Patvirtinu, kad mano Edmantės Urbonaitės - Sidarienės
(vardas, pavardė)

magistro darbas tema „Muzikos pamokų kokybę lemiantys veiksniai pradiniam ugdymo etape“
(magistro darbo pavadinimas)
yra originalus autorinis darbas, mano pačios atliktas savarankiškai. Darbas nebuvo pateiktas ar
naudotas jokioje kitoje mokymo įstaigoje. Darbe nėra plagijavimo, sukčiavimo ar kitų mokslo
etikos pažeidimų.

Edmantė Urbonaitė - Sidarienė
(vardas, pavardė)

(parašas)

Urbonaitė – Sidarienė E. Muzikos pamokų kokybę lemiantys veiksniai pradiniam ugdymo etape: muzikos pedagogikos magistro darbas / vadovė prof. dr. D. Strakšienė; Šiaulių universitetas, edukologijos institutas, muzikos pedagogikos studijų programa. – Šiauliai, 2020. – 60 psl.

SANTRAUKA

Baigiamojo magistro darbo pirmajame skyriuje apibūdinama muzikinis ugdymas kaip pradinio ugdymo sudedamoji dalis, nagrinėjami dokumentai, reglamentuojantys muzikinį ugdymą pradinėse klasėse, apibūdinama pradinė klasių mokinių amžiaus ir raidos charakteristika, apžvelgiami pradinio muzikinio ugdymo programos organizavimo principai, muzikinio ugdymo ir muzikos pamokos organizavimo ypatumai. Antrajame skyriuje nagrinėjami muzikos pamokų kokybę pradinėse klasėse lemiantys veiksniai. Pateikiami profesiniai ir asmeniniai reikalavimai, keliami pradinė klasių mokytojams, apibūdinama muzikos pedagogo veikla, identifikuojamos muzikos pedagogo profesinės kompetencijos, aptariama, kokia yra muzikinė ugdymo aplinka ir, kokia psichologinio mikroklimate svarba pradiniam ugdymo etape. Trečiajame skyriuje pateikta empirinio tyrimo analizė. Magistro darbo tikslas - atskleisti muzikos pamokų kokybės lemiančius veiksnius pradinėse klasėse. Uždaviniai: atlikti dokumentų, reglamentuojančių muzikinį ugdymą pradinėse klasėse, analizę; išnagrinėti reikalavimus keliamus muzikos pedagogams pradinėse klasėse; aptarti muzikos mokytojų profesines kompetencijas; atlikti empirinį tyrimą, siekiant išsiaiškinti muzikos mokytojų nuomonę apie pamokų kokybę lemiančius veiksnius pradinėse klasėse. Tyrimo objektas - muzikos pamokų kokybė pradinėse klasėse. Tyrimo metodai: mokslinės literatūros, teisės aktų ir dokumentų analizė, pusiau struktūruotas interviu, apibendrinimas. Tyrime dalyvavo 5 Šiaulių miesto, pradinė klasių muzikos pedagogai. Tyrimas atliktas 2020 m. gegužės mėnesį.

Atlikus empirinį tyrimą gautos išvados: pradinė klasių muzikos pamokų kokybę lemia pedagogo turimos didaktinės ir bendrosios kompetencijos, jų siekis tobulėti, meilė savo darbui, kūrybingi sprendimai, įgalinantys vaikus aktyviai, smalsiai ugdytis muzikinėse veiklose. Taip pat pamokų kokybę lemia vaikų emocinė būklė, jų nusiteikimas ir susikaupimas. Vaikus mokytojai motyvuoja įtraukdami į aktyvias muzikinio ugdymo formas, didindami jų savivertę ir patenkinti saviraiškos poreikius per pasirodymus ir koncertus tėvams ir įstaigos bendruomenės nariams. Siekiant pagerinti esamų pamokų kokybę, tikslinga sumažinti esamą mokinių skaičių klasėje, suteikti visų reikalingų priemonių, instrumentų, ugdymo aplinka turi atitikti visus jai keliamus reikalavimus, o įstaiga, turėtų leisti pedagogams veikti, neapkraunant nereikalinga veikla.

Urbonaitė – Sidarienė E. The factors determining the quality of music lessons in primary classes: Music education master's thesis / supervisor prof. dr. D. Strakšienė; Šiauliai University, Institute of Education, Music education studies. – Šiauliai, 2020. – 60 psl.

SUMMARY

The first chapter of the final master's thesis describes music education as a component of primary education, examines the documents regulating music education in primary classes, describes the age and development characteristics of primary school students, reviews the principles of primary music education program organization, music education and music lesson organization. The second chapter examines the factors that determine the quality of music lessons in primary classes. Professional and personal requirements are presented for primary school teachers, the activities are described of a music teacher, the professional competencies of a music teacher are identified, the educational environment of music and the importance of the psychological microclimate in the initial stage of education are discussed. The third chapter presents an analysis of empirical research. The aim of the master's thesis is to reveal the factors determining the quality of music lessons in primary classes. Tasks: to perform the analysis of documents regulating music education in primary classes; to examine the requirements for music teachers in primary classes; discuss the professional competencies of music teachers; to carry out an empirical study to find out the opinion of music teachers about the factors determining the quality of lessons in primary classes. The object of the research is the quality of music lessons in primary classes. Research methods: analysis of scientific literature, legal acts and documents, semi-structured interview, generalization. 5 primary classes music teachers of Šiauliai city participated in the research. The study was conducted in May 2020.

The empirical research conclusion: the quality of primary school music lessons is determined by the pedagogical didactic and general competencies, their desire to improve, love for their work, creative solutions that enable children to actively, curiously develop in musical activities. The quality of lessons is also determined by the children's emotional state, their mood and concentration. Teachers motivate children by involving them in active forms of music education, increasing their self-esteem and satisfying their needs for self-expression through performances and concerts for parents and members of the community. In order to improve the quality of existing lessons, it is appropriate to reduce the existing number of students in the classroom, provide all necessary tools, instruments, the educational environment must meet all requirements, and the institution should allow teachers to work without unnecessary activities.

TURINYS

ĮVADAS	6
1. PRADINIO MUZIKINIO UGDYMO TEORINIS ASPEKTAS	8
1.1. Muzikinis ugdymas kaip pradinio ugdymo sudedamoji dalis	8
1.2. Dokumentai, reglamentuojantys muzikos ugdymą pradinėse klasėse.....	10
1.2.1. Pradinių klasių mokinių amžiaus ir raidos charakteristika	11
1.2.2. Pradinio muzikinio ugdymo programos organizavimo principai	13
1.3. Muzikinio ugdymo ir muzikos pamokos organizavimo ypatumai	15
2. MUZIKOS PAMOKŲ KOKYBĘ PRADINĖSE KLASĖSE LEMIANTYS VEIKSNIAI	19
2.1. Profesiniai ir asmeniniai reikalavimai pradinių klasių mokytojams	19
2.2. Muzikos pedagogo veikla	21
2.3. Muzikos pedagogo profesinės kompetencijos	23
2.4. Ugdomoji aplinka	25
2.5. Psichologinio mikroklimato svarba pradiniam ugdymo etape	27
3. MUZIKOS PAMOKŲ KOKYBĖ PRADINĖSE KLASĖSE: MUZIKOS PEDAGOGŲ NUOMONĖS TYRIMAS	30
3.1. Tyrimo metodai ir organizavimas.....	30
3.2. Tyrimo duomenų analizė	33
IŠVADOS	53
LITERATŪRA	55

IVADAS

Darbo aktualumas. Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės aktuose akcentuojama, kad žinių, gebėjimų, kompetencijų kokybė itin priklauso nuo ekonominių, socialinių, politinių šalies, regiono, bendruomenės, žmogaus gyvenimo pokyčių. Šių procesų kontekste kinta ir švietimo (ugdymo) sistema: žinių įgijimo poreikį keičia kompetencijų ugdymo(si) svarba, persvarstoma pradinio ugdymo politika, akcentuojama ugdymo kokybė ir jos gerinimas. Kokybiškas ir tikslingas pradinio mokinių ugdymas ES šalyse siekiamas keliant įvairius prioritetus, taikant tam tikras priemones: ugdymo programų kūrimas, jų atnaujinimas, mokymosi visą gyvenimą, socialinių – emocinių kompetencijų, gebėjimų, kritinio mąstymo stiprinimas ir ugdydamas, įtraukiojo ugdymo metodikos plėtojimas, formuojamojo, sąveika paremto ir ugdomąjį poveikį turinčio pasiekimų vertinimo taikymas ir kt.

Pedagogo darbas klasėje yra itin reikšmingas, nes jis yra didžiausias ugdymo(si) kokybės ir mokinių pasiekimų skirtumų švietimo sistemoje šaltinis. J. Hattie (2014), apibendrinęs 65 tūkst. mokslinių tyrimų rezultatus, nurodė per 20 veiksnų (ugdytojų ir ugdytinių lūkesčiai, formuojamasis vertinimas, grįžtamoji informacija, santykiai, metakognityviniai metodai ir kt.), kurie siejami su pedagogo darbu pamokoje. Mokslininkas pagrindžia mokytojo asmenybės brandos, jo meistriškumo (profesinių kompetencijų) svarbą. Nepaisant keliamų aukštų reikalavimų mokytojui, ir lūkesčių, kurių tikisi mokyklos bendruomenė, tėvai, mokiniai ir visuomenė, anot Z. Rinkevičiaus ir R. Rinkevičienės (2006) ugdymas bendrojo lavinimo mokyklose nepasiekia programose keliamų reikalavimų.

Viena iš pradinio ugdymo veiklos sričių – meninis/muzikinis ugdymas. Ši ugdymo sritis, svarbi mokinių raidai, turi poveikį mokinio asmenybei, elgsenai, socialinėms emocinėms kompetencijoms ir kitų dalykų mokymosi pasiekimams, besimokančiojo intelekto lavinimui, akademiniam pasiekimams, gebėjimams, darantiems įtaką skaitymo gebėjimų raidai ir užsienio kalbų mokymuisi. Ekspertai pabrėžia, kad visa tai pasiekama tik su viena esmine sąlyga – jei meninis ugdymas organizuojamas kokybiškai. Netinkamai suplanuotoje ir prastai vedamoje pamokoje vaikų kūrybingumas, kritinis mąstymas, socialinės emocinės kompetencijos ir kitų dalykų mokymuisi svarbūs gebėjimai gali likti nė kiek nepaliesti (Winner, Goldstein, Vincent Lancrin, 2013; Girdzijauskienė, 2016).

Anot G. Gapšytės ir N. Bankauskienės (2016), muzikos pamokų kokybę lemia ne tik tinkamas pa(si)renngimas, įgytos kompetencijos, bet ir palanki ugdomoji aplinka bei pedagoginiam darbui būtinos asmeninės savybės, lemiančios sėkmingą profesinę veiklą. Taigi muzikos pedagogo profesinėje veikloje, kone svarbiausiu kriterijumi tampa pedagoginis pašaukimas, nes atliekant daugialypę ir netgi kompleksinę mokytojo veiklą, svarbu būti

motyvuotam, jausti gyvenimo prasmę ir pasitenkinimą savo atliekama veikla (Rinkevičius, 2005).

Tačiau ir šioje srityje pedagogai susiduria su įvairiais iššūkiais: profesinių ir asmeninių reikalavimų gausa, profesinių ir muzikos kompetencijų trūkumu, sunkumais valdant klasės mokinius, organizuojant muzikinę veiklą, trūkstant reikalingų priemonių. Problemas, susijusias su mokytojų rengimo pokyčiais, plačiai analizavo užsienio ir Lietuvos švietimo mokslininkai (Zuzevičiūtė, Bukantaitė, 2012; Abramo, Reynolds, 2015; Allsup, 2016; Burnard, Georgii – Hemming, 2016; Gapšytė, Bankauskienė, 2016). Kaip teigia J. Lasauskienė (2018), muzikos mokytojas turėtų būti įvairiapusis muzikos pedagogikos, psichologijos, estetikos ir muzikos ugdymo filosofijos specialistas, galintis patenkinti pačius įvairiausius muzikinio ugdymo poreikius mokykloje. Tyrimuose iki galo nesutariama, kokį vaidmenį muzikinio ugdymo procese atlieka muzikos mokytojas: atlikėjo ar mokytojo? (Girdzijauskienė, 2013; Pellegrino, 2009).

Nepaisant tyrimų, kuriuose nagrinėjami muzikinio ugdymo problematikos klausimai, darbų, analizuojančių muzikos pamokų kokybę lemiančius veiksnius pradinėse klasėse trūksta ir tai galima įvardyti kaip aktualią pedagoginę problemą.

Tyrimo objektas – muzikos pamokų kokybė pradinėse klasėse.

Hipotetinė prielaida – atlikta mokslinės literatūros, dokumentų analizė bei atliktas empirinis tyrimas atskleis muzikos pamokų kokybės lemiančius veiksnius pradinėse klasėse. pradinių klasių muzikos mokytojai, susipažinę su šiuo magistro darbu, galės koreguoti muzikos pamokas, siekiant kokybiško ugdymo.

Tyrimo tikslas – atskleisti muzikos pamokų kokybę lemiančius veiksnius pradinėse klasėse.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) atlikti dokumentų, reglamentuojančių muzikos ugdymą pradinėse klasėse, analizę;
- 2) išnagrinėti reikalavimus keliamus muzikos pedagogams pradinėse klasėse;
- 3) aptarti muzikos mokytojų profesines kompetencijas;
- 4) atlikti empirinį tyrimą, siekiant išsiaiškinti muzikos mokytojų nuomonę apie pamokų kokybę lemiančius veiksnius pradinėse klasėse.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros, teisės aktų ir dokumentų analizė, kokybinis tyrimas – pusiau struktūruotas interviu, apibendrinimas.

Tyrimo bazė ir imtis – 5 Šiaulių miesto, pradinių klasių muzikos pedagogai.

Struktūra: santraukos lietuvių ir anglų kalbomis, įvadas, 3 dalys, išvados, literatūros sąrašas ir 1 priedas. Darbe pateikta 18 lentelių, 4 paveikslai.

1. PRADINIO MUZIKINIO UGDYMO TEORINIS ASPEKTAS

Ugdant žmogų nepakanka suteikti informaciją ar pirminius įgūdžius. Šiuolaikiniame ugdyme vis aktualesni darosi muzikinio ugdymo plėtojimo klausimai (Gapšytė, Bankauskienė, 2016). Kiekvienas mokinys yra individualus, todėl tikslinga formuoti muzikinio ugdymo procesą taip, kad jis padėtų atsiskleisti jo asmenybei.

1.1. Muzikinis ugdymas kaip pradinio ugdymo sudedamoji dalis

Pradinis ugdymas – ikimokykliniame ir priešmokykliniame amžiuje pradėto fizinio, intelektinės ir emocinės sričių plėtotės tąsa. Pradinės mokyklos laikotarpis ypač palankus mokinių muzikiniams gebėjimams ugdyti, todėl svarbu sukurti darnų, nuoseklų ir kryptingą muzikinio ugdymo procesą, daugiausia dėmesio skiriant vokalinei ir vidinei klausai ugdyti. Muzika, jungdama savyje matematinį – loginį ir kūrybinį pradus, veiktina abu smegenų pusrutulius, todėl muzikinė veikla daro vaiko asmenybei harmonizuojantį poveikį (Pradinio ugdymo bendroji programa, 2009). Remiantis pradinio ugdymo programa (2009), pasitelkiant muzikinį ugdymą siekiama ugdyti mokinių muzikinius gebėjimus, formuoti jų asmenybes.

Kokybiškam ugdymui keliami įvairūs tikslai ir uždaviniai, kurie muzikinio ugdymo procese padeda mokytojui ugdyti ne tik ugdytinių gebėjimus, tačiau ir jų vertybes.

Muzikinio ugdymo tikslas – išugdyti aukštos dvasinės ir estetiškos kultūros žmogų, suteikiant jam muzikinį išsilavinimą, kurį sudaro: muzikavimas, balso lavinimas, muzikos klausymasis ir estetiškas bei prasmingas jos suvokimas (Jereckaitė, Rimkutė – Jankuvienė, 2010). Muzikinio ugdymo tikslas pradinėse klasėse – puoselėti prigimtinių vaiko muzikalumą, ugdyti kūrybinius ir atlikimo gebėjimus, estetinę nuovoką, plėtoti emocijų ir jausmų sritis, intelektą (Pradinio ugdymo bendroji programa, 2009).

Muzikinio ugdyme įgyvendinant tikslą siekiama, kad moksleiviai (Pradinio ugdymo bendroji programa, 2009):

- lavintųsi muzikos atlikimo įgūdžius, išmoktų naudotis muzikos kalbos priemonėmis;
- ugdytųsi kūrybinius gebėjimus, vaizduotę, pasinaudotų jais tiek muzikos, tiek ir kitų dalykų pamokose;
- mokytųsi įsiklausyti, suvokti ir (arba) pajauti muzikos kūrinio keliamas menines emocijas;
- dalyvautų muzikiniame šeimos, klasės, mokyklos gyvenime;
- gerbtų savo šalies ir kitų tautų muzikinę kultūrą.

Muzikinio ugdymo turinys – tai programoje išdėstytų nuostatų, tikslų, uždavinių visuma, pateikta per vaikui prieinamas, suprantamas užduotis (Pradinio ugdymo bendroji programa, 2009).

A. Rauduvaitė (2014) cituoja Ž. Ž. Ruso (1961), kuris teigia, kad vaikams parenkama muzika turėtų būti išraiškinga, suprantama, įdomi, nes ji esanti efektyvus būdas giliausioms emocijoms išreikšti gryna ir paprasta forma. J. H. Pestalocis (1989) praplėtė pradinės mokyklos mokymo planą, sukūrė naują mokymo metodiką. Jo dėka muzika buvo įtraukta į pradinių mokyklų mokymo planus. Kaip teigia V. Žalys (2013), didžiąją XX amžiaus dalį muzikinis ugdymas buvo suprantamas kaip pasyvus taisyklių apie muzikos elementus bei struktūras mokymasis atmintinai. Taip individualios meninės raiškos galimybė buvo paklaidinta daugybės taisyklių rūkę, kurios dažnai neturėdavo nieko bendra su realia muzikine veikla. Anot A. Rauduvaitės (2014), jei mokinys suvoks muzikinio ugdymo teikiamą asmeninę naudą, patirs malonumą, tai skatins paties mokinio norą mokytis, žadins jo susidomėjimą bei sudarys galimybę suteikti muzikinei veiklai prasmingumą.

Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiose programose (2009), nusakant ugdymo kryptį teigiama, kad ugdymo turinys atliepia naujus švietimui iškilusius iššūkius – sparčią socialinio ir ekonominio gyvenimo kaitą ir besiplečiančias galimybes įgyvendinti švietimo naujoves. Šiame kontekste mokiniams svarbu įgyti jiems būtiną žinojimą ir supratimą, išsiugdyti esminius gebėjimus ir vertybines nuostatas. Kaip teigia A. Rauduvaitė (2014), mokykla yra institucija, vaidinanti svarbų vaidmenį ugdant žmones, kurie sugeba suprasti tiesą, grožį ir teisingumą ir, tuo remdamiesi, vertina savo ir visuomenės dorybes bei trūkumus. Pagal tai muzikos mokytojas suprantamas kaip ugdymo pokyčių ir visuomenės gerinimo procesų tarpininkas, gebantis muzikinio ugdymo turinio kaitos situaciją suvokti šiuolaikinės muzikinės kultūros kontekste.

Muzikiniame ugdyme dalyvauja pedagogas, mokinys ir aplinka tačiau pats svarbiausias yra mokinys todėl visas ugdymo procesas yra orientuotas į vaiko gerovę (Bendrosios programos, 2013). Ugdyme pedagogas yra mokinių vedlys kuris veikia augančia asmenybe, todėl pedagogas yra vienas iš svarbiausių ugdymo sudedamųjų dalių.

Apibendrinant galima teigti, kad muzikinis ugdymas pradinėse klasėse sudėtingas procesas, švietimo sektoriaus dalis, kurios pagrindą sudaro mokinių ir pedagogų santykiai. Ugdytojo ir ugdytinio veiklos kaitos metu, bendromis pastangomis kaupiama nauja patirtis, gerinama proceso kokybė, kuriami nauji santykiai, emociniai ryšiai. Pradinėse klasėse siekiama ugdyti mokinių tiesos, grožio, teisingumo suvokimą, gebėjimą vertinti savo ir visuomenės dorybes bei trūkumus. Muzikos mokytojas ugdymo turinio pokyčių kontekste, siekia gerinti ugdymo procesą, užtikrinti visuomenės gerinimo procesų tarpininko funkcionalumą, geba muzikinio ugdymo turinio kaitos situaciją suvokti šiuolaikinės muzikinės kultūros kontekste.

1.2. Dokumentai, reglamentuojantys muzikos ugdymą pradinėse klasėse

Muzikinis ugdymas pradinėse klasėse reglamentuojamas teisės aktuose ir Švietimo mokslo ir sporto ministerijos paruoštuose ugdymo programose. 1 lentelėje pateikiami sugrupuoti teisės aktai, kuriuose įtvirtinta, kaip tinkamai vykdyti ir organizuoti muzikinį ugdymą pradinėse klasėse.

1 lentelė

Teisės aktai, reglamentuojantys pradinį ugdymą

Grupė	Teisės aktai
Teisės aktai, reglamentuojantys pradinį ugdymą	Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija
	Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas
Programos	Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašas (2015)
	Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos (2013)
	2017–2018 ir 2018–2019 mokslo metų pradinio ugdymo programos bendrasis ugdymo planas (2017)

Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje numatyta siekti aukščiausių rezultatų švietimo ir ugdymo(si) srityje. Dar 2014 m. šiam tikslui pasiekti buvo patvirtintos specializuotos sporto, dailės, muzikos ir inžinerinio ugdymo krypties pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programos (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2015).

Švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme (2011) įtvirtinta, kad pradinis ugdymas yra privalomas. Remiantis šiuo teisės aktu, pradinio ugdymo paskirtis – suteikti asmeniui dorinės ir socialinės brandos pradmenis, kultūros, taip pat ir etninės, pagrindus, elementarų raštingumą, padėti jam pasirengti mokytis pagal pagrindinio ugdymo programą. Pradinis ugdymas vykdomas pagal ketverių metų pradinio ugdymo programas. Jos įgyvendinamos vadovaujantis pradinio ugdymo programos aprašu, pradinio ugdymo bendrosiomis programomis, bendraisiais ugdymo planais, kuriuos tvirtina švietimo ir mokslo ministras. Pradinis ugdymas gali būti vykdomas kartu su dailės, muzikiniu, meniniu, sportiniu ar kitu ugdymu.

Valstybės lygmeniu ugdymo turinį apibrėžia pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos (2013), o mokyklos ir mokytojai, jomis vadovaudamiesi, formuoja mokyklos ir klasės lygmens ugdymo turinį, pritaikydami jį pagal klasių ir mokinių poreikius taip, kad mokiniai pagal savo išgales pasiektų kuo geresnius rezultatus. Pažymėtina, kad programos (Švietimo ir mokslo ministerija, 2016) įpareigoja pedagogą būti kokybiškai pasirengusį tinkamai ugdyti pradinį klasių mokinius muzikos pamokose.

Pradinio ugdymo bendrosiose programose (2013) muzikinio ugdymo dalyje yra pateikiamas 1–4 klasių ugdymo turinio rekomendacijos. Pradinių klasių repertuaro parinkimo rekomendacijos skirstomos į dvi grupes: 1–2 ir 3–4 klasių. Muzikinio ugdymo bendrosiose programose (2013) yra pabrėžiama, kad pateiktos repertuaro gairės yra rekomendacinio pobūdžio ir atsižvelgiant į klases, mokinių ypatumus yra tikslinga koreguoti ugdymo turinį.

Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašuose (2015) įtvirtinta, kad į bendrojo ugdymo programų turinį gali būti integruotas dailės, sporto, menų, muzikos, inžinerinis ir kitas ugdymas. Muzikinis ugdymas aprašuose įvardijamas, kaip pagrindinio ugdymo programos turinį sudaranti giminingus dalykus jungianti ugdymo(si) sritis.

Bendrieji ugdymo planai (Švietimo ir mokslo ministerija, 2016) – vienas svarbiausių mokyklos dokumentų, kuriuo reglamentuojama ugdymo kokybė, apibrėžiami reikalavimai ugdymo programoms įgyvendinti, teikiama rekomendacijų mokyklos ugdymo turiniui formuoti ir ugdymo procesui organizuoti. Šie planai padeda mokyklos bendruomenei tartis dėl ugdymo proceso organizavimo, numatyti veiklos alternatyvas, geriausiai atliepiančias pedagogų galimybes ir mokinių poreikius, lanksčiai siekti kiekvieno mokinio individualios pažangos, sudaryti sąlygas kiekvienam mokiniui įgyti mokymuisi visą gyvenimą būtinų kompetencijų. Bendrųjų programų (Švietimo ir mokslo ministerija, 2016) atnaujinimas, pateikimas aiškesne ir mokytojams naudotis patogesne forma ir kryptingas pedagogų planavimo kompetencijų tobulinimas galėtų būti svarbios veiklos kryptys siekiant gerinti pagrindinio ugdymo lygmens meninio ugdymo kokybę.

Pradinių klasių pedagogų švietimas, parengimas, šio parengimo kokybė turėtų būti orientuotas į bendrąsias programas ir bendruosius ugdymo planus (Švietimo ir mokslo ministerija, 2016).

Apibendrinant galima teigti, kad teisės aktai reglamentuoja ne tik mokinių privalomą pradinį ugdymą, tačiau ir muzikinio ugdymo poreikį. Bendruosiuose ugdymo planuose pateikiama, kaip turi vykti muzikinis ugdymas, tačiau mokytojui paliekama laisvė rinktis priemones ir metodus, kaip pasiekti muzikinio ugdymo tikslą. Muzikinio bendrojo ugdymo programos (2013) suteikia galimybes pedagogui kurti mokymo planus, kurių tęstinumas ir yra būtina sėkmingo ugdymo sąlyga. Pastarasis dokumentas yra pagrindinis pradinių klasių mokinių muzikinį ugdymą reglamentuojantis šaltinis.

1.2.1. Pradinių klasių mokinių amžiaus ir raidos charakteristika

Pradinės mokyklos laikotarpis itin palankus vaiko muzikinių gabumų lavėjimui ir plėtočiai: žmogaus muzikiniai gabumai lavėja iki 9 – 10 metų, vėliau jie tampa stabilūs ir tokie išlieka visą likusį gyvenimą. Pradinėje mokykloje išlavinti muzikiniai gabumai vėliau nulemia

vyresnio amžiaus vaikų muzikinių pasiekimų lygį (Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai, 2003).

Pradinių klasių mokyklinis laikas apima 7–11-uosius vaiko gyvenimo metus. Šį amžiaus tarpsnį daugelis autorių išskiria kaip vidurinę vaikystę. Vidurinėje vaikystėje, kaip ir ankstesniais amžiaus tarpsniais, fizinė raida vyksta pagal tuos pačius principus (nors, akcentuotina, kad mergaičių fizinė ir psichinė raida spartesnė, nei berniukų). Anot A. Kazlauskienės ir kt. (2014), vyksta intensyvūs fiziniai pokyčiai visose vaiko organizmo sistemose: nervų, kaulų ir raumenų, vidinių organų ir kt. Tai nulemia ir psichinę bei socialinę vaiko raidą. Šiuo laikotarpiu vykstantys raidos pokyčiai sudaro palankias sąlygas vaikui ugdytis, įgyti gebėjimų ir įgūdžių, reikalingų šiems naujiems reikalavimams tenkinti. Visa tai įpareigoja mokytoją atitinkamai planuoti ir organizuoti mokymo(si) procesą (diferencijuoti ir individualizuoti ne tik mokymo(si) turinį, bet ir patį mokymo(si) proceso organizavimą klasėje, o gal net ir namuose).

Daugiau ar mažiau neformalią veiklą darželyje ar namuose pakeitusi pakankamai formalizuota ir struktūruota veikla – mokymas(is) – iš vaiko reikalauja jau visai kitokių gebėjimų ir elgesio. R. Žukauskienė (2012) pabrėžia, kad viduriniame amžiaus tarpsnyje berniukams kyla didesnių problemų sukonzentruoti dėmesį nei mergaitėms. Šiame amžiaus tarpsnyje ugdytiniai pradeda jaustis laisviau, nes jie atitrūksta nuo kasdienės tėvų priežiūros, tampa mažiau priklausomi ir mokosi patys atsakyti už savo veiksmus. Nors jie dar tik pradinukai, bet jie jau pradeda burtis į grupes ir bendraamžių nuomonė ar elgesys tampa pavyzdžiu, todėl į mokyklą jie noriau eina, bet, žinoma, ne dėl mokslo, o dėl to, kad mokykla jiems tarsi žaidimo aikštelė ir vieta, kur jie gali susitikti su savo draugais. Pagrindinis vidurinėsios vaikystės užsiėmimas yra žaidimas, o mokslas tampa sunkiu užsiėmimu, kurio metu jie konkuruoja su bendraamžiais ir lygina savo žinias.

Anot D. Boyd, H. Bee (2011), vidurinėsios vaikystės laikotarpiu (6–12 m.) pastebimi du pagrindiniai smegenų augimo protrūkiai. Pirmojo augimo protrūkiu (6–8 m.) ypač vystosi už sensoriką ir motoriką atsakingos smegenų sritys. Tai reiškia, kad labai tobulėja vaiko smulkiosios motorikos gebėjimai, akies ir rankos koordinacija. Per antrąjį smegenų augimo protrūkį (10–12 m.) ryškiai tobulėja logikos ir planavimo pažintines funkcijas kontroliuojančios smegenų sritys. Logika ir planavimas yra labai svarbūs praktinių problemų sprendimo gebėjimų ugdymui(si). Pokyčiai smegenyse palaiapsniui įgalina išsiugdyti ypatingo pobūdžio susikaupimo gebėjimą – selektyvų dėmesį, kuris leidžia vaikui savo pažintinę veiklą sutelkti į svarbius problemas ar situacijos aspektus. Tai reiškia, kad vaikas jau gali susikoncentruoti į esmines daikto, situacijos ar problemos savybes, požymius ar pan. ir nekreipti dėmesio į smulkmenas arba nereikšmingas detales, kurios nekeičia situacijos ar problemos esmės. Tačiau reikėtų

prisiminti, kad kai kuriems 1–2 klasės mokiniams situacijos, reikalaujančios selektyvaus dėmesio, dar gali būti gana sudėtingos.

Pradinių klasių mokiniai ima vis geriau suprasti bei taikyti logines operacijas ir principus ir savo patirčiai paaiškinti, ir įvairių reiškinių priežastims ir pasekmėms suprasti, ir įvairioms problemoms spręsti. Taip pat jie vis geriau supranta kitų žmonių požiūrius, veiksmų priežastis ir padarinius; sėkmingiau gali paaiškinti savo ar kitų elgesio motyvus bei galimas pasekmes. Tačiau šio amžiaus vaikams vis dar sunku spręsti abstrakčias problemas, todėl jas reikia sukongretinti, pateikiant konkrečius, realius pavyzdžius, formuluojant konkrečius klausimus, remiantis vaiko turima patirtimi, sukuriant atitinkamus vaizdinius ir pan. (Inovatyvių mokymo(si) metodų ir IKT taikymas, 2010).

Šiam vaiko raidos laikotarpiui būdinga mąstymo decentracija, kuri leidžia vaikui, ieškant problemos sprendimo, mąstyti, atsižvelgiant ne į pavienius, o į daugelį veiksnių (kintamųjų) (Boyd, Bee, 2011). Tai leidžia išvelgti naujų neįprastų sprendžiamos problemos požymių, rasti ne tik tikslesnių, bet ir įdomesnių, originalesnių problemos sprendimo variantų ir pan. Kitaip tariant, leidžia ir į problemą, ir į jos sprendimo galimybes pasižiūrėti kūrybiškai, o tai sudaro palankias sąlygas ugdyti jų kūrybiškumą.

Viduriniojoje vaikystėje, anot M. Pileckaitės – Markovienės (2004), pradeda keistis vaiko psichologinis supratimas apie save. Šiame amžiaus tarpsnyje vaiko „Aš“ tampa įvairiapusiškas, jis pradeda save matyti skirtingą. Atsiranda skirtingi savęs pateikimai skirtingose aplinkose: vienokį save pateikia tėvams, kitokį – mokytojams, bendraamžiams. Pradinių klasių mokinių charakteris dar tik formuojasi. Vaikas vis tiksliau geba apibūdinti savo asmenybę, o vis geriau suvokiant savo kompetencijų lygmenį, tobulėja vaiko savivertė (Boyd, Bee, 2011). Vaikas ima labiau pasitikėti savo jėgomis ką nors veikdamas, atlikdamas. Labai didelę įtaką savivertei turi reali vaiko patirtis, todėl, jei vaikui nuolat nesiseka, tai ir jo savivertė bus menka. Tad labai svarbu rasti, pasiūlyti vaikui veiklą, kuriose jis galėtų patirti sėkmę. Taip pat labai svarbus kitų žmonių palaikymas, pritarimas jo veiklai, elgesiui, sprendimams ir t.t.

Apibendrinant pradinių klasių amžiaus tarpsnį galima teigti, kad vaikai noriai domisi supančia aplinka, daiktais. Šiame amžiaus tarpsnyje jie siekia tapti savarankiškesniais. Jie mokosi planuoti savo laiką ir veiklą, ir už ją prisiimti atsakomybę. Pradinukui yra sunku kontroliuoti dėmesį ir jį sukaupti ilgesniam laikui. Šiame amžiaus tarpsnyje mokiniai mokosi nekreipti dėmesio į aplinkui vykstančius pašalinius reiškinius.

1.2.2. Pradinio muzikinio ugdymo programos organizavimo principai

Pradinių klasių bendrųjų programų (2013) muzikinio ugdymo programoje yra įvardyti penki šios srities organizavimo principai, kuriais grindžiamas muzikinis ugdymas. Jie

suformuluoti remiantis naujausiomis pedagoginėmis teorijomis. Pradinio muzikinio ugdymo programos organizavimo principai: muzikinis ugdymas turi būti planuojamas įvairia aktyvia veikla, muzikinio ugdymo procesas turi integruoti praktines ir teorines žinias, kuo įvairesnė veikla, mokymosi aplinkos sukūrimas, mokytojo kompetencija ir jo įgytas išsilavinimas. Toliau apžvelgiami šie principai ir, kaip jie įgyvendinami.

Pirmasis organizavimo principas – muzikinis ugdymas turi būti planuojamas įvairia aktyvia veikla. Ugdytinis lavina muzikinius gebėjimus bei patirtį. Pradinėse klasėse vaikas įgyja muzikinio ugdymo pamatus, todėl ugdymas yra ypač svarbus ir turi vykti nuosekliai.. Programoje akcentuojama, kad pradinėse klasėse reikia skirti didelį dėmesį vaiko vokalo ir muzikinės klausos lavinimui. Pagal aktyvios veiklos principą muzikinio ugdymo veikla – dainavimas, grojimas, muzikos klausymas, solfedžiavimas, ritmavimas turi būti aktyviai lavinami ir kelti vaikui didesnę stimulą mokytis, pažinti muzikinį raštą. Per aktyvią muzikinę veiklą ugdytinis turi ne tik įgyti muzikinių žinių, bet puoselėti ir formuoti dvasines, estetines, kultūrinės vertybes.

Muzikinio ugdymo bendrosiose programose (2013) yra akcentuojamas organizavimo principas – muzikinio ugdymo procesas turi integruoti praktines ir teorines žinias. Iš pradžių vaikui pateikiama praktinė medžiaga, turinti sudaryti vaizdinį, kurį jis realizuos teorinėje veikloje ir taip geriau įsisavins teorinę medžiagą bei formuos muzikinę kalbą. Bendrosiose programose yra rekomenduojama, kad mokinys iš pradžių padainuotų dainą iš klausos, o tik vėliau ją atliktų solfedžiuodamas iš natų.

Bendrosiose programose rašoma, kad kuo įvairesnė veikla, tuo efektyviau yra ugdomi vaiko muzikiniai gebėjimai. Šiam organizavimo principui įgyvendinti naudojama muzikinė veikla – muzikos klausymasis, dainavimas, rimavimas, grojimas, solfedžiavimas. Visos šios veiklos kartu su vaiko gebėjimais ugdo vientisą ir harmoningą asmenybę.

Dar vienas iš organizavimo principų – mokymosi aplinkos sukūrimas. Sėkmingam muzikinio ugdymo procesui užtikrinti reikalinga tam tikra mokymosi aplinka (Pradinio ugdymo bendroji programa, 2009). Muzikos kabinetas – patalpa, kurioje ugdytinis ugdomi ir atranda savo muzikinius gebėjimus. Todėl labai svarbu, kad aplinka ne tik būtų emociškai patraukli, bet ir joje būtų muzikos instrumentų, kuriais vaikui suteikiama galimybė susipažinti su jų įvairove. Pagrindinis instrumentas kabinete yra pianinas. Su juo mokytojas akomponuoja pamokos metu. Reikalinga ir vaizdo bei garso aparatūra, kurios pagalba ugdytiniais bus pateikiamos muzikos klausymo užduotys. Vaizdo ir garso aparatūros pagalba vaikai geriau įsisavina pamokos temą, nes tuo metu dirba vaikų vizualioji ir verbalioji atmintis. Pagal bendrosiose programose keliamus reikalavimus muzikos kabinete turėtų būti: vadovėliai, muzikos instrumentai, multimedija, garso aparatūra, muzikos įrašai. Be to, programoje pabrėžiama, kad kiekvienas mokinys turėtų turėti

melodinį instrumentą, kuriuo išgautų garsus. Be paminėto inventoriaus yra labai svarbu, kad muzikos kabinetas būtų erdvus ir vaikai pamokos metu turėtų galimybę šokti rateliu, judėti, dirbti grupėmis. Ugdytojas, esant galimybei, turėtų nuolat pildyti muzikos kabineto inventorių.

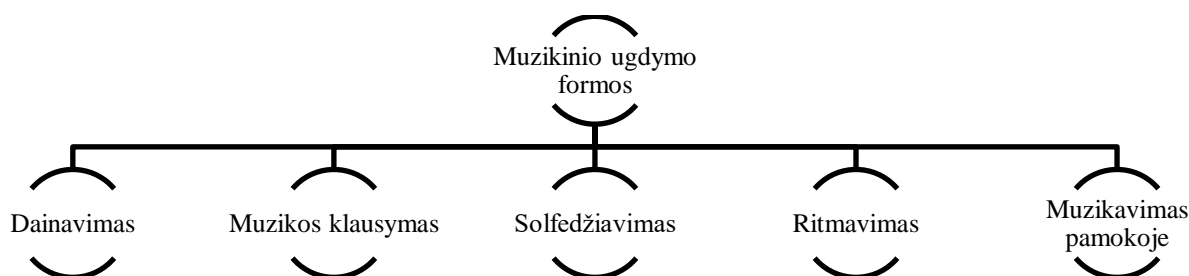
Paskutinis bendrosiose programose (2013) pateiktas organizavimo principas yra muzikos mokytojo kompetencija ir jo įgytas išsilavinimas. Muzikos mokytojo vaidmuo ugdyme yra labai svarbus, nes jis ugdo augančią jaunąją kartą. Todėl mokytojo įgytos žinios turi atitikti visus keliamus reikalavimus, kurie yra išskiriami muzikinio ugdymo bendrosiose programose (2013). Muzikos mokytojas turi turėti išlavintą vokalinę bei muzikinę klausą, skaityti iš natų, mokėti groti ir akompanuoti bent vienu muzikos instrumentu ir gerai išmanyti muzikos istoriją.

Apibendrinant programoje keliamus organizavimo principus galima teigti, jog jais yra paremta visa pradinė muzikinio ugdymo programa. Pirmieji keturi (muzikinis ugdymas turi būti planuojamas įvairia aktyvia veikla, muzikinio ugdymo procesas turi integruoti praktines ir teorines žinias, kuo įvairesnė veikla, mokymosi aplinkos sukūrimas) organizavimo principai yra orientuoti į vaiko gerovę ir jo ugdymą. Jie glaudžiai tarpusavyje susiję. Paskutinis (mokytojo kompetencija ir jo įgytas išsilavinimas) – orientuotas į mokytoją ir jo kompetentingumą. Ugdytojas – svarbus asmuo organizuojant muzikinį ugdymą, nes jis savo žinias, gebėjimus bei vertybes perduoda mokiniams, kuriuos jie įsisavina.

1.3. Muzikinio ugdymo ir muzikos pamokos organizavimo ypatumai

1–4 klasių mokiniai turi dvi savaitines muzikos pamokas. Pamokos trukmė yra 45 minutės. Muzikinis ugdymas pradinėse klasėse yra paremtas kompleksiško principu. Šioje kompleksinėje sistemoje integruojamos visos muzikinės veiklos formos. Svarbiausias muzikinio ugdymo proceso organizavimo principas pradiniam mokymosi etape – nuo praktikos prie teorijos – pirma sukuriama muzikiniai vaizdiniai ir tik vėliau jie formalizuojami muzikine kalba (Pradinio ugdymo bendroji programa, 2009).

Pedagogas lavindamas vaikų muzikinę saviraišką pasirenka atitinkamus metodus ir būdus, kuriuos stengiasi įgyvendinti įvairios veiklos metu. 1 paveiksle pateikiamos Pradinio ugdymo bendrosiose programose (2013) nurodytos pagrindinės pradinėse klasių muzikinės ugdymo formos.

1 pav. Pradinėse klasių muzikinio ugdymo formos

Dainavimas, anot J. Sukovienės (2013), yra reikalingiausia ir dažniausiai taikoma muzikinio ugdymo forma. Dainavimas – kaip specifinė intonacinė jausmų raiškos forma yra vienas iš ankstyviausių emocinių ryšių. Greta žodinės kalbos dainavimas – ypatinga intonacinė kalba. E. Balčytis (2005) teigia, jog mokydami mokinius dainų, gausindami repertuarą, laviname estetinius jausmus, poreikį dainuoti, meninį muzikos suvokimą, muzikinę klausą, balsą, atmintį. Anot autoriaus, dainavimas priklauso prie tos muzikinės veiklos, kurios dėka formuojamas vaiko estetinis santykis su gyvenimu, turtėja jo emocijos, ugdomi sensoriniai gabumai, tobulėja vokalinės galimybės. Dainuojant stiprėja vaiko interesas muzikai. Ugdytinis, savarankiškai atlikdamas dainą draugams ir publikai, kurie šiltai priima jo dainavimą, suvokia savo muzikinius sugebėjimus ir jaučia paskatą juos toliau tobulinti, gilinti muzikines žinias. R. Sankauskienė (2009) taip pat akcentuoja, jog įvairaus pobūdžio dainų atlikimas daro teigiamą įtaką fiziniam vaiko vystymuisi. Remiantis Pradinio ugdymo bendrąja programa (2009), dainuojant lavėja mokinio kvėpavimo aparatas, kuris geriau aprūpina organizmą deguonimi ir pagerina širdies darbą. Įvairūs vokaliniai pratimai labai sėkmingai šalina kalbos defektus, o stovėseną dainavimo metu padeda lavinti taisyklingos laikysenos įgūdžius ir pan. Be to, dainavimas formuoja malonų balso tembrą, stiprina balso klostes. Sveikas ir gražus balsas svarbus ir sėkmingam ugdytinių bendravimui.

Taigi dainavimas, kaip muzikinio ugdymo forma, svarbus bendram vaiko vystymuisi. Mokiniai gali dainuoti savarankiškai, grupėmis, pritardami instrumentu arba be jo.

Muzikos klausymasis. Klausantis muzikos lavėja klausymosi, žodinio teksto supratimo, rašymo gebėjimai (Pradinio ugdymo bendroji programa, 2009). Vaikų muzikos klausymasis ir jo nauda yra analizuojama įvairių autorių darbuose. A. Katinienė (1998) akcentuoja, jog muzikos klausymasis yra labai svarbi mokinio muzikinės patirties fazė, įnešanti labai svarų indėlį į jo augimą ir raidą. Muzikos klausymasis ir mokinio reakcija į jį duoda aktyvią naudą protui, melodijos pobūdžio ir ritmo suvokimui, muzikos klausymasis atlieka muzikinės atminties, harmoninės klausos lavinimo funkciją (Rinkevičius, 2005). Ž. Krisiūnienės (2006) atliktas tyrimas atskleidė, kad muzikos klausymasis atlieka muzikinės atminties, harmoninės klausos lavinimo funkciją. Tam, kad mokiniai suvoktų muzikos kūrinį, jo visumą, reikia panaudoti visus jų pojūčius, stengtis sutelkti jų dėmesį, žadinti norą ne kartą klausytis to paties kūrinio ir domėtis nauja, dar nežinoma muzika, pabrėžia autorė. Kaip teigia A. Rauduvaitė (2014), muzikos klausymasis aktyvina komunikaciją apie įvairias mokinių gyvenimo sritis ir aktualias jų problemas. Mokiniai verbalizuoja patirtus muzikiniai įspūdžius, suteikia žodžiams asociacijų reikšmes, kurios tuo metu jiems aktualios, reikšmingos ar pageidaujamos, atspindi jų emocinę būseną, gyvenimišką patirtį. Geriausiai išsąmoninama tuomet, kai veikia daugybė multisensorinių stimulų, kai dalyvauja klausos, regos, kinesteziniai pojūčiai.

E. Balčytis (2005) pažymi, kad muzikos klausymasis yra muzikos suvokimo, dvasinio susikaupimo, meninės muzikos kūrinio visumos pajutimo, mokymo įsiklausyti į muzikos audinį, gėrėtis intonacinėmis subtilybėmis pagrindas. Z. Rinkevičius (2005) kalbėdamas apie muzikos klausymąsi teigia, jog muzikinė kultūra iš esmės remiasi: muzikos kūryba, atlikimu ir jos suvokimu. Kiekvienas iš šių pedagogų turėdamas savitą požiūrį akcentuoja svarbiausius muzikos klausymosi aspektus. Pagrindinis muzikos klausymo tikslas – epochos, kompozitoriaus personalijos pristatymas arba muzika – fonas (emocionalumo pradas); muzikos klausymas – muzikos girdėjimo įgūdžiai (tikslas – mokyti išgirsti dinamiką, ritmą, harmoniją ir t. t.); muzikos klausymas – klausytojo kultūros puoselėjimas; muzikos klausymas – muzikos kūryba, atlikimas ir suvokimas.

Anot A. Rauduvaitės (2014), **prieš klausantis muzikos**, rekomenduojama pateikti pasakojimą - įvadą į kūrinį (apie tikrovę ar fantastinius vaizdus), kuris parengtų mokinių suvokti kūrinį. Įvadinis pasakojimas turėtų žadinti jausmus, padėti kurti vaizdinius, aktyvinti mąstymą.

Galima teigti, jog pradinių klausių mokiniams muzikos klausymasis yra sudėtinga ir svarbi muzikinio ugdymo forma, per kurią jie susipažįsta su įvairia, meniškai ir tobuliau atliekama muzika, negu tai gali padaryti patys.

Solfedžiavimas. 1 – 2 klasėje mokiniai mokosi muzikos kalbos, mokosi nustatyti garso aukštį (žemas, aukštas, vidutinis) ir melodijos judėjimo kryptį. Solfedžiuoja ir užrašo c^1 -a¹ apimties natas. Žino ir iš klausos skiria atliekamo ar klausomo kūrinio dermę (mažorą – minorą). 3 – 4 klasėje mokiniai moka solfedžiuoti pagrotą nesudėtingą dainelę, vėliau ją padainuoti. Žino gamos garsų pavadinimus, išdėstymą ir solfedžiuoja ją aukštyn žemyn skirtinguose aukščiuose (reliatyviai). Kaip teigiama pradinio ugdymo bendrojoje programoje (2009), rekomenduotinas toks nuoseklumas: dainą padainuoti iš klausos, solfedžiuoti pagal rankų ženklus ir tada solfedžiuoti iš natų. Labai reikšmingas vidinės klausos lavinimo metodas yra žinomų kūrinių pagrojimas iš klausos, jų užrašymas natomis. Išlavinta vidinė klausa ir vaizduotė padeda ugdyti mokinių kūrybingumą, kūrybinius bei improvizacinius gebėjimus.

Muzikavimas pamokoje. Grojimas, ypač grupinis, labiausiai lavina tembrinę, harmoninę, polifoninę, taip pat ritminę ir intonacinę klausą, lavina daugiaplanį, orkestrinį mąstymą, kas ypač svarbu mokantis klausytis sudėtingos orkestrinės muzikos. Be to, mokiniai gali pagroti įvairesnę ir sudėtingesnę muziką, negu padainuoti. Pagaliau grojimu galima įvairiapusiškiau taikyti muzikos rašto, ritmo, solfedžio žinias ir įgūdžius, sujungti visas aktyvios veiklos formas į vieną aukštesnę išraiškos atžvilgiu muzikinę visumą. Pats grojimas savo spalvingumu ir įvairove teikia vaikams daug džiaugsmo (Balčytis, 2005).

Grojimas muzikos instrumentais – mokinius dominanti, aktyvinanti, džiuginanti muzikinė veikla. Vaikai gali būti supažindinami su vienu ar kitu instrumentu, jo veikimu, skleidžiamais

garsais arba pasiūloma patiems pabandyti groti, paeksperimentuoti. Lengviausia išmokti groti su mušamaisiais, neapibrėžto garso aukštumo muzikos instrumentais. Ritmiškai susipažįstama su muzikos raštu, muzikiniais terminais, sąvokomis ir kt. Taip galima atrasti, kurie instrumentai dera tarpusavyje (derinami vienas prie kito pagal tembrą, išgaunamo garso stiprumą, muzikos charakterį ir pan.).

Apžvelgus muzikinio ugdymo formų taikymą pamokose nustatyta, kad jis padeda pradinėms klasių mokiniams įsisavinti ugdymo turinį. Pagal šį veiklos organizavimo principą ugdytojai ruošia pamokų planus bei organizuoja ugdymo procesą. Praktinė patirtis labiausiai išryškėja per: dainavimo, muzikos klausymosi, solfedžiavimo, ritmavimo ir grojimo veiklas. Pagal šias veiklas, ugdytojas norėdamas įgyvendinti programoje keliamus reikalavimus turi organizuoti ugdymo procesą, kad ugdytiniai visą reikiamą medžiagą gautų per praktinės veiklos veiksmus.

Apibūdinant galima teigti, kad muzikinis ugdymas pradinėse klasėse sudėtingas procesas, kuomet ugdytojo ir ugdytinių veiklos metu kaupiama nauja patirtis, gerinama proceso kokybė, kuriami santykiai, emociniai ryšiai. Muzikos mokytojas remdamasis ugdymo turinio pokyčiais, kuriuos formuoja tobulinami teisės aktai, bendrieji ugdymo planai, organizuoja muzikinį ugdymo procesą. Taip pat muzikinį ugdymo procesą, jo turinį, lemia pradinėms klasių mokinių amžiaus ir raidos ypatumai. Pradinukui sunku kontroliuoti dėmesį ir jį sukaupti vienam dalykui ilgesniam laikui, šiame amžiaus tarpsnyje mokosi nekreipti dėmesio į aplinkui vykstančius pašalinius reiškinius, todėl muzikos mokytojas parenka veiksmingas ir efektyvias muzikinio ugdymo formas: dainavimas, muzikos klausymąsi, solfedžiavimą, ritmavimą ir grojimą.

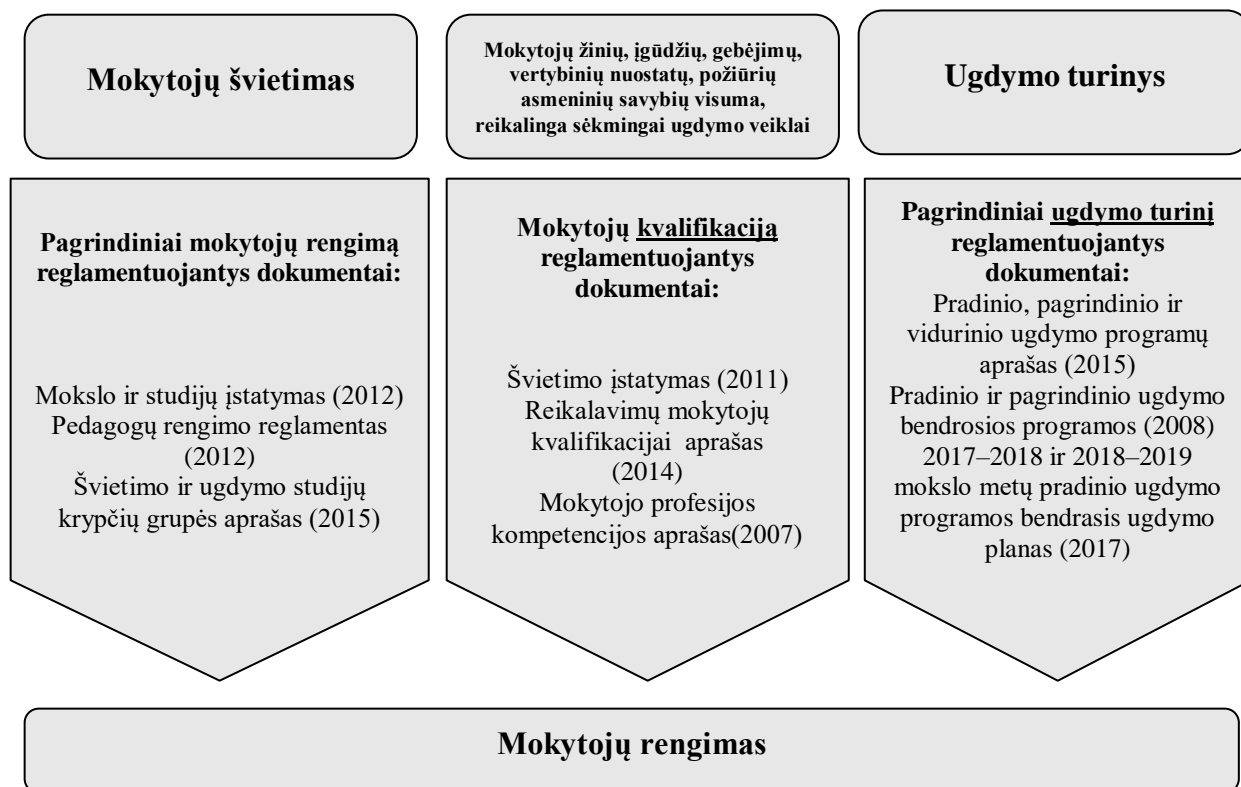
2. MUZIKOS PAMOKŲ KOKYBĘ PRADINĖSE KLASĖSE LEMIANTYS VEIKSNIAI

Muzikos pamokų kokybę pradinėse klasėse lemia įvairūs veiksniai: profesiniai ir asmeniniai reikalavimai pradinių klasių mokytojams, muzikos pedagogo veikla, jo profesinės kompetencijos, ugdomoji aplinka, psichologinis mikroklimatas.

2.1. Profesiniai ir asmeniniai reikalavimai pradinių klasių mokytojams

Didžiausias ugdymo(si) kokybės ir mokinių pasiekimų šaltinis – mokytojai. Šios srities specialistams keliama ypač dideli profesiniai ir asmeniniai reikalavimai.

Lietuvoje mokytojo profesija yra reglamentuojama valstybės (tai nustatyta Reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymu (2015), poįstatyminiais teisės aktais), mokytojai privalo turėti tam tikrą išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją. Todėl rengiant mokytojus vadovaujama mokytojo profesinę kvalifikaciją nustatančiais ir kitais teisės aktais. 2 paveiksle pateikiami mokytojų švietimą, kvalifikaciją ir ugdymo turinį reglamentuojantys teisės aktai.

2 pav. Mokytojų rengimą reglamentuojantys teisės aktai

Remiantis mokytojų švietimą reglamentuojančiais aktais ir dokumentais, Lietuvoje mokytojai turi būti įgiję aukštąjį išsilavinimą, pedagogo kvalifikaciją ir mokomojo dalyko ar

srities (pavyzdžiui, pradinio ugdymo) specializaciją. Reikiamą išsilavinimą ir kvalifikaciją galima įgyti universitetuose ar kolegijose. Yra keletas mokytojų rengimo būdų, patrauklių įvairią patirtį, išsilavinimą, įvairius profesinės veiklos lūkesčius turintiems asmenims; dėl jų įvairovės mokykloms lengviau rasti reikalingus mokytojus. Kaip teigia A. Rauduvaitė ir L. Wang (2018), mokytojų rengimo institucijos vaidina svarbų vaidmenį rengiant būsimus muzikos mokytojus. Mokytojų rengimo institucijos turi labai atsakingą misiją rengti pedagogus, kurie ateityje galės įgyvendinti pokyčius ir inovatyvius mokymo metodus mokyklose (Rauduvaitė ir kt., 2015; Leisytė ir kt., 2015; Salienė, 2016). Be to, šiuolaikinis ugdymas vis labiau orientuojasi į XXI amžiaus iššūkius, įgyvendinant visą gyvenimą trunkantį mokymąsi, užtikrinant švietimo kokybę, asmenų mokymą sėkmingai profesinei veiklai greitai kintančiose socialinėse ir kultūrinėse sąlygose (Europos Komisija, 2015).

Mokytojų rengimas apima dalyko studijas ir pedagogines studijas, susidedančias iš teorinės dalies ir pedagoginės praktikos. Greta pagrindinių studijų vykdomos ir gretutinės studijos, teikiančios galimybę tapti dviejų mokomųjų dalykų (sričių) mokytoju. Anot P. R. Denner ir kt. (2001), mokytojų rengimo trukmė yra pernelyg trumpa norint suformuoti visas pedagogui reikalingas nuostatas. L. L. Saylor ir C. C. Johnson (2014) pabrėžia, kad būsimo pedagogo nuostatomis įtaką daro studijų trukmė ir intensyvumas. Svarbu iš anksto numatyti, kokių savybių reikia būsimam mokytojui, ką galima išmokti studijų metu, ko neįmanoma (ar sunku) pasiekti per tipinį pedagogų rengimo procesą, kokie turėtų būti stojamųjų reikalavimai, su kokiomis kompetencijomis ir nuostatomis būsimieji mokytojai turėtų ateiti į studijas (Casey, Childs, 2007; Falkenberg, 2010).

Įgiję reikiamą išsilavinimą sėkmingai ugdymo veiklai siekia tobulėti, todėl nuolat kelia savo turimą kvalifikaciją. Europoje reikalavimai mokytojų kvalifikacijai didėja – daugėja šalių (pavyzdžiui, Airija, Lenkija), kuriose mokytojams būtinas magistro laipsnis. Taip siekiama didinti mokytojų profesionalumą. Taip pat Europoje greta įprastų pedagogų rengimo programų daugėja alternatyvių būdų tapti mokytoju, patrauklesnių kitą profesiją įgijusiems asmenims. Tai padeda spręsti mokytojų stygiaus problemas, pritraukti į šią profesiją įvairesnių kandidatų. Kaip ir Lietuvos, kitų Europos šalių mokytojai savo dalyko išmanymą vertina geriau nei pedagoginį meistriškumą. Pedagogų rengimą aptariančioje literatūroje pabrėžiama pirminio pedagogų rengimo svarba, o ypač mokyklose atliekama praktika, kaip veiksmingiausias būdas keisti studentų įsitikinimus, nuostatas ir veiksmus įtraukiojo ugdymo atžvilgiu (Hourigan, 2007; Swain, Nordness, Leader-Janssen, 2012).

Anot V. Venslovaitės (2014), sėkmingas pedagogikos plėtojimas priklauso nuo mokytojų gebėjimo suvokti mokinius kaip asmenybes. Mokytojai turi būti atviri mokinių savivokai, jų dabartiniams poreikiams, gebėjimams, išgyventoms praeities ir dabarties patirtims, jų gebėjimui

jas jungti. A. Kriščiūnaitė ir D. Strakšienė (2014) atliko tyrimą ir nustatė busimųjų muzikos mokytojų požiūris į profesinę sėkmę lemiančius veiksnius. Paaiškėjo, kad busimieji mokytojai yra įsitikinę, kad mokinio paklusnumas, ugdytinio įgalinimas besąlygiškai klausyti mokytojo, stipri vertinamoji aplinka ir pamokoje sėkmingai veikiantis pamokos modelis, kai mokytojas kalba, o mokiniai paklusniai klauso, yra gero ir sėkmingo pedagoginio darbo rodikliai ir siekiamybė. Tokias busimųjų pedagogų nuostatas, straipsnio autorės, prilygina engiamųjų pedagogikai, patvirtinančiai, kad universitetinis išsilavinimas vis dar per menkai žadina kritinį studentų mąstymą, grįstą šiuolaikinių edukacinių paradigmu sampratos refleksija. Kaip pastebi A. Harlow ir D. J. Cobb (2014), pedagoginės praktikos metu studentai patiria „praksinį šoką“, nes, nors universitete išklauso paskaitų apie mokinių įvairovę, skirtybes ir būdus dirbti įtraukiai, tai paprastai vyksta teoriniu lygmeniu, o ne per patirtis.

Apibendrinant galima teigti, kad muzikos mokytojams keliami dideli profesiniai ir asmeniniai reikalavimai. rengiant mokytojus vadovaujamosi mokytojo profesinę kvalifikaciją nustatančiais ir kitais teisės aktais. Remiantis mokytojų švietimą reglamentuojančiais aktais ir dokumentais, Lietuvoje mokytojai turi būti įgiję aukštąjį išsilavinimą, pedagogo kvalifikaciją ir mokomojo dalyko ar srities (pavyzdžiui, pradinio ugdymo) specializaciją. Įgiję reikiamą išsilavinimą sėkmingai ugdymo veiklai siekia tobulėti, todėl nuolat kelia savo turimą kvalifikaciją. Siekiant gerinti mokinių pažangą ir pasiekimus, rekomenduojama sudaryti sąlygas ir galimybes mokytojams tobulinti profesines žinias, gebėjimus organizuoti ugdymo procesą įvairių gebėjimų ir poreikių mokiniams.

2.2. Muzikos pedagogo veikla

Nors muzikos mokytojo profesija yra išskirtinė, o muzikos studijos pripažįstamos kaip specifinė aukštojo mokslo sritis, tačiau muzikinis ugdymas ir muzikos mokytojų rengimas kelia nemažai diskusijų. Kaip teigia J. Lasauskienė (2018), muzikos mokytojas turėtų būti įvairiapusis muzikos pedagogikos, psichologijos, estetikos ir muzikinio ugdymo filosofijos specialistas, galintis patenkinti pačius įvairiausius muzikinio ugdymo poreikius mokykloje. Tyrimuose iki galo nesutariama, kokį vaidmenį muzikinio ugdymo procese atlieka muzikos mokytojas: atlikėjo ar mokytojo? (Girdzijauskienė, 2013; Pellegrino, 2009). Kaip teigia J. Ballantyne ir kt. (2012), mokytojas atlieka įvairius vaidmenis:

Mokytojas – atlikėjas – gerai supranta mokymo dalyką, mokslo šaką ir geba veikti toje srityje. Atlikėjas gali būti puikiu dainininku, pianistu, dirigentu, tačiau nebūti geru mokytoju. Atlikėjo veikla sėkminga, kai jo muzikavimo ir švietimo veikla yra glaudžiai susijusi (Freer, Bennett, 2012). Anot V. Tavoro (2015), muzikos ugdymo studijų dalykas yra labai savitas ir išsiskiria specifiniais meninio – muzikinio pasaulio pažinimo metodais. Taigi muzikos mokytojo

kompetencijos įgyja specifinių bruožų tiek dėl meninės raiškos specifikos, tiek dėl jų sąsajų su edukacine veikla. Jie nulemia profesinės tapatybės (savęs) ugdymo(si) ypatumus.

Mokytojas – ugdytojas – ne tik specialistas, kuris gerai išmano mokymo dalyką, tai pačiai ugdymo sričiai priskiriamų studijų dalykų pagrindus ir naujoves, bet ir geba perteikti sukauptas žinias, įgūdžius ir patirtį. Tai apima ne tik muzikos studijų dalyko sisteminių pagrindų supratimą ir neatsiejamus ryšius su kitais studijų dalykais, bet ir supratimą apie jo praktinį aktualumą bei gebėjimą naudoti muzikos dalyką besimokančiojo žinių sistemų ir kompetencijų (savęs) tobulinimui (Sakadolskienė, 2017). Svarbu ne tik rengti švietimo srities specialistus, bet ir aktualizuoti tapimo mokytoju procesą, taip pat pabrėžti asmeninių mokytojo bruožų, turinčių įtakos jo profesinės veiklos kokybei, svarbą (Zühlsdorf, 2016).

Mokytojas – tyrėjas. Mokytojų rengimas turėtų apimti ne tik dalyko didaktiką, bendrojo lavinimo žinias, bet ir tiriamąją veiklą. Mokytojų rengimas turėtų tapti tyrimų objektu. Muzikos mokytojų rengimas apima tarpdisciplinines studijas, kurios apima dvi sritis (muzika ir edukologija), todėl tyrimai tampa sudėtingu procesu, reikalaujančiu kompetencijos naudoti meninės raiškos formas ir socialinių mokslų tyrimo metodus (Banevičiūtė, Kudinovienė, 2017). Moksliniais tyrimais grįstų būsimų muzikos mokytojų rengimo tikslas yra suteikti refleksyvųjį mokymą, kuris padėtų naujiems mokytojams išspręsti problemas, su kuriomis jie gali susidurti praktikoje, pasitelkdami savarankišką mąstymą ir loginę argumentaciją (Aspfors, Eklund, 2017). Tačiau moksliniais tyrimais pagrįstas švietimas kelia daug diskusijų ir kritikos. Anot kritikų, per daug dėmesio skiriama įprastiniams socialiniams mokslams, užuot labiau akcentuojant pedagogų, atliekančių tyrimus, kvalifikaciją.

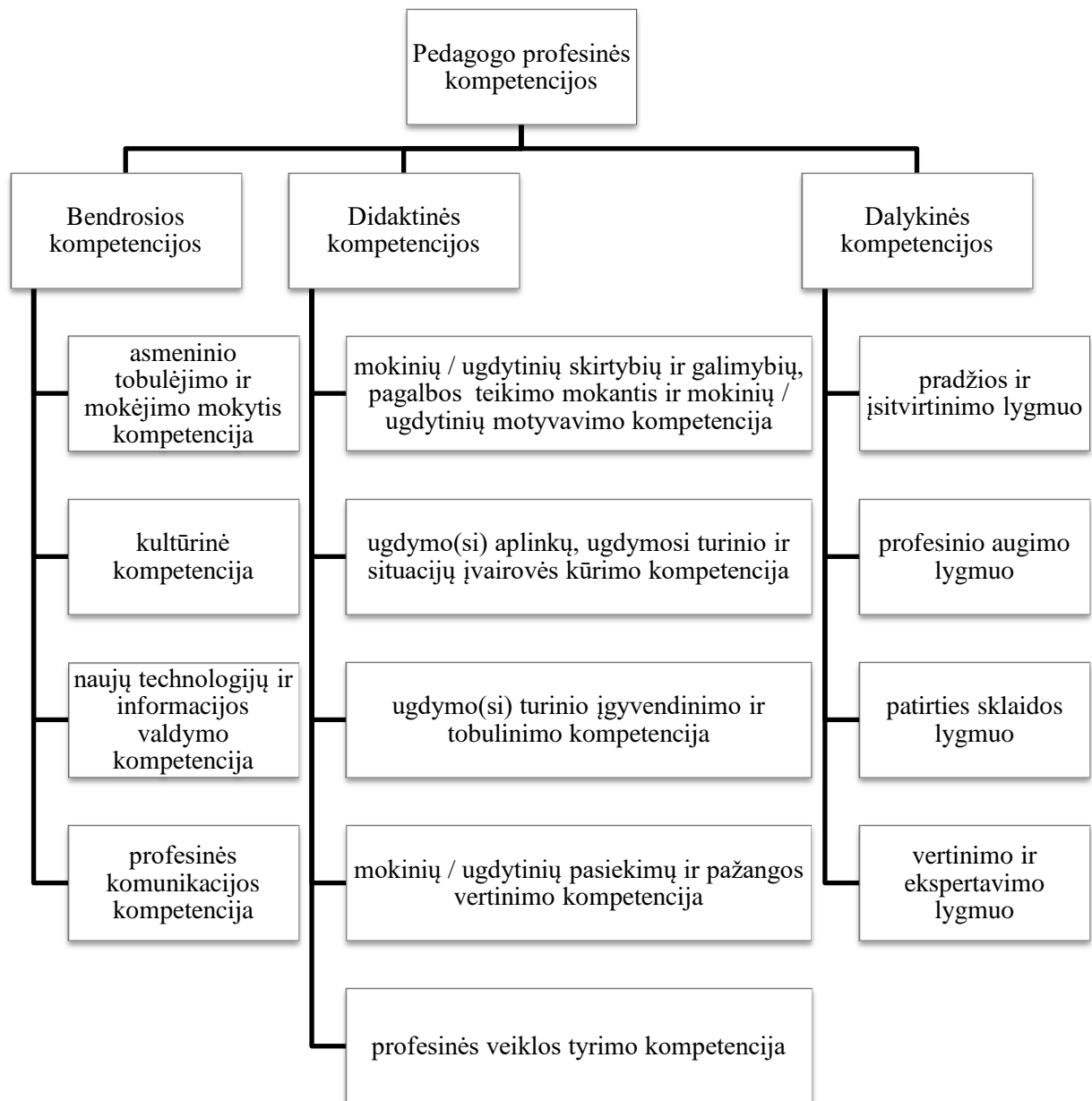
Mokytojas – vadybininkas. Muzikos mokytojo veikla yra plati ir apima daugybę įvairių funkcijų (Lasauskienė, 2010; Gapšytė, Bankauskienė, 2016). Bendrojo ugdymo mokyklos muzikos mokytojas dirba ne tik pamokinėje veikloje, yra muzikos būrelių vadovas, bet ir dažnai organizuoja muzikinius renginius mokyklos bendruomenei. Muzikos mokytojo vadybiniai įgūdžiai yra susiję su viešąja, kultūrine, menine raiška, meno populiarinimu, muzikinės veiklos organizavimu ir dalyvavimu joje, gebėjimu suburti skirtingų poreikių besimokančiuosius bendrai meninei veiklai, organizuoti individualų ir kolektyvinių muzikos atlikimą: vadovauti chorams, orkestrams, vokaliniais ir instrumentiniais ansambliams, rengti pavienius atlikėjus.

Apibendrinant galima teigti, kad dažnai prastu mokytoju vadinamas ne tas, kuris turi mažai žinių, bet tas, kuris neturi pašaukimo, nesiekia mokyti visų, o tik paklusniousius ir gabiuosius. Nuostata įtraukti visus vaikus į ugdymo procesą įvairių autorių minima kaip būtina, norint dirbti pedagoginį darbą, o siekis ugdyti visus ir kiekvieną yra vertybinio pamato, vertybinių nuostatų rezultatas.

2.3. Muzikos pedagogo profesinės kompetencijos

Bendruosiuose ugdymo planuose ugdymo planavimas ir mokytojų rūpinimasis savo kompetencijomis (pedagoginiu meistriškumu) yra susietas. Pavyzdžiui, siekiant gerinti mokinių pažangą ir pasiekimus, rekomenduojama sudaryti sąlygas ir galimybes mokytojams tobulinti profesines žinias, gebėjimus organizuoti ugdymo procesą įvairių gebėjimų ir poreikių mokiniams.

Pedagogų profesijos kompetencijas sudaro: bendrosios, didaktinės ir dalykinės kompetencijos (Pedagogo profesijos kompetencijų aprašas, 2015). 3 paveiksle pateikiamos visos pedagogo profesinės kompetencijos.

3 pav. Mokytojų pedagogo profesinės kompetencijos

Bendrosios kompetencijos ir jų ugdymas pedagogams leidžia kurti atvirą ir veiksmingą sąveiką su ugdytiniais, dalyvauti atsakingos pilietinės visuomenės kūrime, stiprinti pozityvius profesionalius ryšius su mokyklos bendruomene ir socialiniais partneriais, nuolat mokytis ir tobulėti, reflektuojant savo profesinę veiklą ir jos rezultatus (Pedagogo profesijos kompetencijų aprašas, 2015).

Muzikos mokytojo kompetencijos yra vieni iš reikšmingiausių veiksnių, siekiant geresnių mokymosi besimokančiųjų muzikos mokymo rezultatų (Lasauskienė, 2018). Anot G. Gapšytės ir N. Bankauskienės (2016), būtina, kad muzikos pedagogai tobulintų muzikos pedagogo kompetencijas ir kokybiškai atliktų savo veiklą. Mokytojo kompetencija – žinių, įgūdžių, gebėjimų, vertybinių nuostatų, požiūrių, kitų asmeninių savybių visuma, kuri reikalinga sėkmingai ugdymo veiklai (Pedagogo profesijos kompetencijų aprašas, 2015). Mokytojų kompetencijų ugdymas turėtų prasidėti nuo vertybių, jei norime švietimo sistemos, kuri pritaikyta visiems vaikams (Europos specialiojo ugdymo plėtros agentūra, 2011).

Muzikos mokytojo vaidmuo ugdyme – svarbus, todėl pradinių klasių mokytojo įgytos žinios turi atitikti visus keliamus reikalavimus, kurie yra išskiriami muzikinio ugdymo bendrosiose programose (2013). Muzikos mokytojas turi turėti išlavintą vokalinę bei muzikinę klausą, skaityti iš natų, mokėti groti ir akompanuoti bent vienu muzikos instrumentu ir gerai išmanyti muzikos istoriją. Jis perduoda vaikams muzikinės kultūros vertybes, ugdo mokinius ne tik išsakydamas savo nuomonę, bet ir mokydamas juos atrasti ir suprasti muzikinę kultūrą. Muzikos mokytojo kompetencijų svarba yra pabrėžiama net Muzikinio ugdymo programoje (2013), todėl muzikos mokytojo kompetencija ugdytiniui yra svarbi, nes pamokos metu ugdytinis lavina savo muzikinius gabumus bei ugdo asmenybę. O kur jei ne mokykloje vaikas įgis jo tolimesniam gyvenimui reikalingų įgūdžių, susiformuos nuostatas ar įsisavins mokytojo rodomą gerą pavyzdį. Kaip teigia A. Rauduvaitė ir L. Wang (2018), mokytojų vertybės, susijusios su muzika, ankstesnė muzikinė patirtis ir veiklos organizavimas mokant muzikos, turi didelę įtaką muzikos mokymui mokyklose.

J. Lasauskienė (2018) tyrimu nustatė, kad lietuvių studentai muzikos mokytojo profesinių kompetencijų raišką daugiau sieja su dalyko turinio planavimu ir tobulinimu (parengti mokiniams įdomią ir patrauklią mokymosi medžiagą, atrinkti mokymo(si) metodus, tinkamus mokymo(si) tikslams pasiekti). Svarbiomis muzikos mokytojo kompetencijomis jie nurodo kompiuterinių muzikos technologijų naudojimo, ugdymo(si) aplinkų kūrimo, profesinio tobulėjimo kompetencijas. Studentai mano, kad muzikos mokytojui svarbu nuolat mokytis ir tobulėti, siekti aukštesnės ugdymo kokybės, profesinio meistriškumo. Užsienio studentai (kinai) palankiau vertina muzikos mokytojo mokymo(si) proceso valdymo kompetencijas (prieinamai ir

suprantamai mokiniui perteikti ugdymui(si) reikalingą informaciją, naudoti įvairias ugdymo strategijas, plėtojančias mokinių kūrybiškumą, kritinį mąstymą). Svarbiomis muzikos mokytojo kompetencijomis jie nurodo bendravimo ir bendradarbiavimo, mokinio pažinimo ir jo pripažinimo kompetencijas. Pokyčių įgyvendinimas muzikos pedagogikos studijose siejamas su studijų orientacijos į praktiką stiprinimu ir specializacijų sukūrimu.

Apibendrinant galima teigti, kad pedagogų profesijos kompetencijas sudaro: bendrosios, didaktinės ir dalykinės kompetencijos. Pradinėje mokykloje muzikos mokančiam mokytojui nepakanka būti vien geram pedagogui, išmanančiam šio amžiaus tarpsnio psichologiją ir turinčiam pedagoginio darbo su pradinukais įgūdžių. Jam būtini ir tam tikri muzikiniai įgūdžiai ir gebėjimai, muzikos literatūros ir teorijos pagrindai. Kitą vertus, jis turėtų vertinti muziką, suvokti muzikinio ugdymo svarbą ir jausti atsakomybę prieš ugdytinius. Šią žinių, įgūdžių ir gebėjimų, vertybinių nuostatų visumą įvardytume kaip mokytojo muzikinę kompetenciją.

2.4. Muzikos ugdomoji aplinka

Bendrojo ugdymo programose ugdymo(si) procesas grindžiamas mokytojo ir mokinio, mokinio ir mokinio, mokinio ir mokymo(si) aplinkų ir kita sąveika (Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašas, 2015). Pedagoginėje – psichologinėje literatūroje (Bulotaitė, Gailienė, Sturlienė, 2002; Žukauskienė, 2007) vieningai teigiama, kad vaiko pastangoms, aktyvumui, įvairiai veiklai didelės įtakos turi tokie išoriniai aplinkos veiksniai, kaip makroaplinka (kultūrinis visuomeninis, socialinis – ekonominis gyvenimas, religinės bendruomenės, gamta) bei mikrosocialinė aplinka (šeima, ugdomoji aplinka, bendravimas).

Remiantis Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis (2013), Pradinio, pagrindinio ir vidutinio ugdymo programų aprašu (2015) mokymosi aplinkai būdinga:

- funkcionalumas, t. y. pritaikyta įvairių poreikių mokiniams ir įvairiems jų poreikiams;
- mobilumas: klasėje nesunku sukurti mažesnes erdves mokinių individualiai ar grupinei veiklai, pritaikyti erdvę veiklos specifikai: joje pakanka erdvės judėti, ilsėtis ir veikti;
- atitinkanti higienos reikalavimus;
- estetiškumas. Aplinka turėtų būti jauki, skoninga, darni erdvės, daiktų ir spalvų kompozicijos požiūriu;
- kūrybiškumas: skatinamas mokinių mąstymo novatoriškumas ir lankstumas, sudaromos sąlygos išvelgti, pastebėti problemas, mąstyti, eksperimentuoti, išgyvenant kūrybos ir atradimo džiaugsmą, ugdomas palankumas naujumui, savitumui, lavinama vaizduotė, žadinamas jautrumas, smalsumas, atvirumas sau ir

kitiems, mokiniai skatinami dalyvauti įvairioje veikloje, kad patenkintų saviraiškos poreikį, atrastų problemų sprendimus bei juos perteiktų įvairiomis priemonėmis ir būdais (žodžiais, garsais ir kt.);

- mokymasis vyksta ne tik mokykloje – gamtoje, kultūros įstaigose, įmonėse, valdžios, mokslo ir studijų institucijose ir kt. Remiantis Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos (2013), ugdymo(si) aplinka suprantama kaip erdvė, kurioje vaikai būna, mokosi, bendrauja, ir kur nuolat kuriasi tarpusavio santykiai;
- mokyklose pritaikoma aplinka darbui grupėse, mokymuisi bendradarbiaujant ir individualiam mokymuisi, poilsiui, mokytojų bendradarbiavimui, tėvų (globėjų, rūpintojų) dalyvavimui mokyklos gyvenime;
- kuriama moderni mokymo(si) aplinka, ugdymo procese naudojama įranga ir priemonės atitinka šiuolaikinę ugdymo(si) sampratą, ugdymo turinį, mokinių poreikius ir galias;
- virtualiose mokymo(si) aplinkose prieinamos skaitmeninės priemonės, nuotolinio mokymosi programos, interneto svetainės, socialiniai tinklai, bendravimo ir bendradarbiavimo aplinkos ir kt.;
- mokiniai ir jų tėvai (globėjai, rūpintojai) dalyvauja kuriant ir tobulinant mokymo(si) aplinką;
- į mokyklos aplinkos kūrimą įtraukiama vietos bendruomenė;
- pradinio ugdymo programą įgyvendinančios mokyklos aprūpinamos mokinių ugdymui(si) būtinomis mokymosi priemonėmis, įrengiamos vaikams pritaikytos mokymosi, buities, žaidimų ir poilsio erdvės.

Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros (NMVA) bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo pirmajame priede nurodytas pamokos stebėjimo protokolas. Į jį įeina tam tikros kategorijos, kurios yra labai svarbios komponuojant pamoką. Viena iš temų, kurios yra vertinama – mokymosi aplinka:

- ar patalpos tinka mokytis, jaukios, estetiškos;
- ar pakankamas informacijos šaltinių ir mokymosi priemonių kiekis;
- ar priemonės yra tinkamos, ir jų panaudojimas yra veiksmingas;
- ar erdvių, patalpų pritaikymas ir naudojimas ugdymo procesui racionalus.

E. Balčyčio (2000) teigimu, muzikiniu ugdymu siekiama, kad mokiniai pajėgtų dalyvauti aplinkos muzikiniame gyvenime, kad muzika turtintų pradinių klasių mokinių asmeninį gyvenimą. Aplinkinio pasaulio atspindžio ugdyme svarbą akcentuoja ir B. Bitinas (2000). Jis filosofiniu ugdymo tikslų pagrindu laiko žmogaus esmę, jo vietą ir paskirtį, gyvenimo įprasminimą.

Sėkmingam muzikinio ugdymo procesui užtikrinti reikalinga tam tikra mokymosi aplinka. Pageidautina, kad klasėje, kur vyksta muzikos pamokos, mokiniai turėtų galimybę judėti, šokti ratelius, dirbti grupėmis; būtų akompanuoti tinkamas instrumentas (pvz., pianinas, gitara, kanklės ar kt.); kokybiška muzikos klausymosi aparatūra ir muzikos įrašai; kompiuteris ir vaizdo projektorius; muzikos vadovėliai ir papildoma padalomoji ar kitokia vaizdinė medžiaga (pvz., muzikinių filmų, koncertų įrašai, instrumentų, muzikinių kolektyvų nuotraukos, schemas ir kt.); perkusinių instrumentų (pvz., patogaus dydžio akmenukų, gerai skambančių lazdelių, barškučių, tamburinas, K. Orfo instrumentų komplektas, įvairūs būgneliai, skudučiai ir kt., atsižvelgiant į galimybes); harmoninių instrumentų (pvz., kanklės, gitara, sintezatorius ir kt.); melodinių instrumentų (pvz., mokyklinės dūdelės, lamzdeliai ir kt., atsižvelgiant į galimybes). Atsižvelgiant į higienos normas būtų gerai, kad kiekvienas mokinys turėtų nuosavą melodinį instrumentą. Mokytojas turėtų nuolat ieškoti galimybių įsigyti naujų muzikinių priemonių.

Apibendrinant galima teigti, kad muzikinio ugdymo procesui užtikrinti reikalinga tam tikra mokymosi aplinka, kurioje sąveikauja mokytojas ir mokinys, mokinys ir mokinys, mokinys ir mokymo(si) aplinka. Muzikinio ugdymo procese aplinka turėtų būti funkcionali (galimybė šokti, judėti, groti instrumentais), mobili (kai ugdymas vyksta ne tik mokykloje), estetiška, kūrybiška (esant instrumentų gausai), atitinkanti higienos reikalavimus (kiekvienas mokinys turi savo melodinį instrumentą). Svarbu, kad aplinka, kurioje vyksta muzikinis ugdymas, būtų pritaikyta darbui grupėse ar individualiai.

2.5. Psichologinio mikroklimato svarba pradiniam ugdymo etape

Mokyklos mikroklimatas – tarpasmeniniai santykiai su aplinkiniais mokykloje, gebėjimas bendrauti kolektyve, tolerantiškai spręsti iškilusius įvairius konfliktus. Mikroklimatas yra labai svarbi klasės sėkmingos veiklos sąlyga. Itin svarbu, kad vaikai jaustųsi fiziškai ir psichologiškai saugūs, pasitikėtų vieni kitais, gerai sutartų tarpusavyje bei su mokytojais, dažniau bendradarbiautų, būtų linkę atvirai bendrauti. Šiltas klasės mikroklimatas apibūdinamas gerais moksleivių santykiais, saugumu, psichologiniu palaikymu. Saugaus mikroklimato nebuvimas trukdo mokiniams nuoširdžiai bendrauti, stabdo jų kūrybingumą, saviraiškos galimybes (Zupktutė, 2012). V. Mikoliūnienė (2002) teigia, kad nemenkas rūpestis – ugdymo institucijos bendruomenės mikroklimatas, kaip sąlyga visokeriopa bendruomenės narių potencialių galių sklaidai. Naudodami saviugdą, refleksiją, vadybinių funkcijų pasiskirstymą, vadovai telkia formalias ir neformalias grupes bendrų tikslų veiklos planų kūrimui ir realizavimui. Derinant individualius gebėjimus ir polinkius su institucijos tikslais ir poreikiais, stengiamasi padėti kiekvienam pedagogui surasti tokią sritį ar barą, kuriame jis pats galėtų realizuoti savo talentą bei suburti apie save kitus pedagogus.

Vaikai labai atidžiai stebi mokytoją, jo reakcijas, nuotaikų ir reikalavimų kaitą. Remdamiesi pirmaisiais išpūdžiais, kurie kyla pamačius mokytoją. Kyla situacijų, jog mokykloje jau pirmosiomis dienomis vyrauja įtampa, skatinamas besąlygiškas paklusnumas pirmokams keliami griežti reikalavimai, kurie neva padeda palaikyti tvarką ir organizuoti darbą klasėje. Vadinasi vaiko adaptacija mokykloje labai priklauso nuo mokytojo asmenybės savybių. Patys vaikai svarbiausiais laiko tokius mokytojo charakterio bruožus, kaip meilę vaikams, gebėjimą juos suprasti, gerumą bei jautrumą. Pedagoginė meilė vaikams reiškiasi ne tik kaip jausmas, bet ir kaip kryptinga veikla, siekiant suteikti mokiniams džiaugsmo, sužadinti kilnius jausmus, pasitikėjimą savo jėgomis, pasiryžimą įveikti sunkumus, siekti dvasinio tobulėjimo ir proto brandumo, skatinti interesą ir poreikį pažinti pasaulį. L. Jovaiša (2001, p. 106) didelį dėmesį skiria vadinamajam „pedagoginiam taktui“ mandagiam elgesiui, saikingiems reikalavimams, teisingam vertinimui, skatinimo ir bandymo teisingumui, paslaugumui, geranoriškumui, jautrumui, gebėjimui įsijausti, suprasti mokinį. R. Girdzijauskienė (2005) teigia, kad mokytojo gerumas nustatomas pagal tai, ko iš jo tikimasi. Anot R. Makarskaitės – Petkevičienės (2011), geras mokytojas turi pasižymėti trimis E: energija, entuziazmu ir empatija. Muzikos mokytojams tai labai svarbu.

Mikroklimatą lemia ne tik mokytojo charakteris, jo elgesys, tačiau ir klasės savybės. Anot R. Zupkutės (2012), klasei, kaip bendruomenei, būdingos savybės:

- klasės dydis, mergaičių ir berniukų skaičius;
- vaikų tarpusavio bendravimo būdai;
- klasės lyderiai;
- mokiniai, pasiduodantys lyderio įtakai;
- aktyvūs klasės vaikai;
- bendravimo stereotipai;
- kaip mokiniai dalyvauja renginiuose;
- kokie vaikai neįsitraukia į bendravimą;
- kokie klasės vaikų santykiai su klasės mokytoja, auklėtoja;
- kaip vaikai reaguoja į neįprastas situacijas ir t.t.

Gerinant klasės mikroklimatą, kartu gerėja ir jos narių veikla bei rezultatyvumas, mokiniai jaučiasi labiau vertingi, naudingi bei galintys prasmingai veikti, sumažėja įvairių manipuliacijų naudojimas (Zupkutė, 2012).

Apibendrinant galima teigti, kad psichologinį mikroklimatą lemia muzikos mokytojo asmeninės savybės, charakterio bruožai, jo elgesys. Mokiniai (pasiskirstymas pagal lytį, jų bendravimo būdai, lyderystės apraiškos, jų motyvacija dalyvauti mokyklos renginiuose ir kt.) taip pat lemia klasėje besiformuojantį ar susiformavusį mikroklimatą.

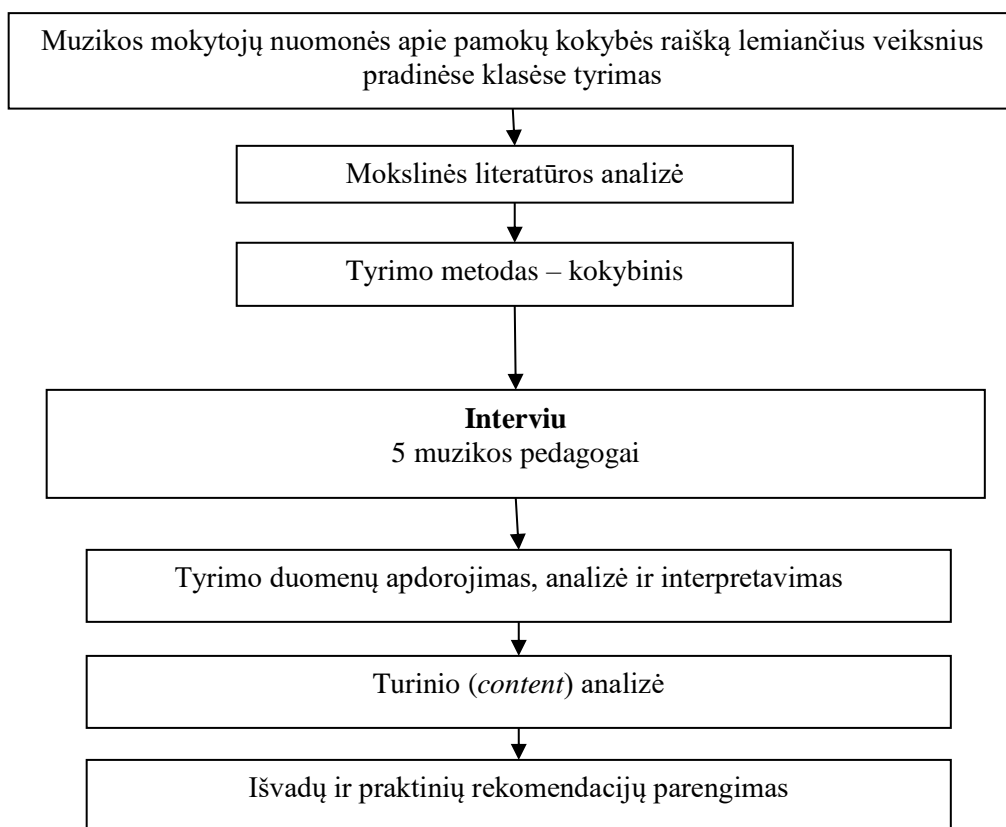
Apibendrinant skyrių galima teigti, kad muzikos pamokų kokybei turi profesinių ir asmeninių reikalavimų pradinių klasių mokytojams įgyvendinimas (aukštasis išsilavinimas, pedagogo kvalifikacija, mokomojo dalyko ar srities specializacija), pedagogo profesinių kompetencijų (bendrujų, didaktinių, profesinių) ugdymas, pedagogo veikla (jo vaidmuo ugdymo procese), ugdomoji aplinka (funkcionalumas, mobilumas, estetika, kūrybiškumas, atitikimas higienos reikalavimams), psichologinio mikroklimato (priklausančios nuo muzikos mokytojo asmeninių savybių, charakterio bruožų, elgesio; mokinių asmeninių ir sociodemografinių charakteristikų) užtikrinimo.

3. MUZIKOS PAMOKŲ KOKYBĖ PRADINĖSE KLASĖSE: MUZIKOS PEDAGOGŲ NUOMONĖS TYRIMAS

3.1. Tyrimo metodai ir organizavimas

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti muzikos mokytojų nuomonę apie pamokų kokybės raišką lemiančius veiksnius pradinėse klasėse.

Siekiant atskleisti muzikos pamokų kokybės raišką lemiančius veiksnius pradinėse klasėse, buvo pasirinktas kokybinis tyrimas, (žr. 4 pav.). Kokybinis tyrimas siekia sužinoti muzikos mokytojų nuomonę apie pamokų kokybės raišką lemiančius veiksnius pradinėse klasėse.

4 pav. Tyrimo schema

Tyrimo imtis. Tyrime dalyvavo Šiaulių miesto pradinėse klasių muzikos pedagogai. Vidutinė apklaustųjų pedagoginio darbo su pradinėse klasių mokiniais trukmė – 6,8 metai, amžiaus vidurkis – 33 metai, visi tyrimo metu buvo įgiję aukštąjį išsilavinimą. Tyrime dalyvavo 4 mokytojai ir 1 mokytoja – ekspertė. Kiekvienam tyrimo dalyviui buvo suteiktas kodas (M1 – M5). Kadangi atliekamas tyrimas žvalgomojo pobūdžio, pasirinkta nereprezentatyvi tyrimo

imtis, o tai reiškia, kad duomenys nereprezentuoja visų bendrojo ugdymo įstaigų specialistų, padarytos išvados negali būti generalizuojamos visiems pradinį klasių muzikos mokytojams.

Atliekant kokybinį tyrimą, taikyti šie tikslinės tyrimo imties sudarymo būdai (Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė, 2008):

- *patogioji atranka* – atrenkami lengviausiai prieinami generalinės aibės vienetai. Kokybiniuose tyrimuose patogioji atranka svarbi dar ir todėl, kad daugeliu atveju apskritai labai sudėtinga prieiti prie tiriamųjų. Patogioji imties vienetų atranka tyrėjui naudinga ekonominiu požiūriu: sutaupo laiko, pinigų;
- „*sniego gniūžtės*“ *atranka* – tyrimo imties sudarymo būdas, kuriam būdinga tai, kad kiekvienas tyrime jau dalyvaujantis informantas gali tyrėjui rekomenduoti tyrimo vertus vienetus, supažindinti tyrėją ir į tyrimą įtraukti kitus informantus, kurie priklauso gana ribotai, bet savitos ir turiningos informacijos turinčiai generalinei aibei, kurią pačiam tyrėjui sudėtinga pasiekti ir apie kurią informacijos turi mažai arba iš viso neturi. Tyrėjas remiasi ne vien savo turimais, bet ir tyrimo dalyvių ištekliais.

Pusiau struktūruoto interviu metodas. Kokybinio tyrimo būdas buvo pasirinktas dėl mažos respondentų imties bei siekiant išsamiau panagrinėti išsikeltą problemą. Kokybinis tyrimas detaliau atskleidžia egzistuojančią problemą ir papildo kiekybinio tyrimo duomenis.

Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodu pasirinktas *interviu*. Interviu siekiama suvokti informantų patirtį, sužinoti nuomones tiriamuoju klausimu, kurias jie išsako savais žodžiais.

Kryptingas (dar vadinamas iš dalies struktūruotu) interviu priimtinausias atliekant kokybinius tyrimus. Tyrėjas iš anksto numato temas arba problemas, kurias aptars interviu metu, bet „neprisiriša“ prie klausimų tvarkos ar numatytų pasakyti žodžių, laisvai juos keičia vietomis, užduoda papildomų klausimų. Kai kurie mokslininkai šį interviu dar vadina iš dalies struktūruotu. Pagrindinis privalumas: interviu dėka gaunama išsamesnių, susistemintų duomenų, lyginant su neformaliu pokalbiu-interviu, o pats interviu lieka neformalus, vyksta pokalbio forma. Tyrėjui šiuo atveju svarbus gebėjimas išklaudyti, kuris padeda gauti iš informantų išsamią informaciją. Šio tipo interviu trūkumas gali išryškėti tik tada, kai siekiama nenukrypti nuo numatytos temos, kitaip tariant, kalbantis tik ta tema, kuri iš anksto numatyta, gali neiškilti kitų svarbių temų. Nors šiuo interviu galima surinkti sistemingų duomenų, dėl klausimų ir atsakymų įvairovės juos gana sudėtinga analizuoti.

Tyrimo instrumentas – klausimynas, kurį sudaro 21 atviras klausimas (žr. 1 priedas). Klausimyną sudaro 5 klausimų temos. Pirmoji tema (1 – 3 klausimas) apima demografinės muzikos pedagogų charakteristikas. Antroji tema (4 – 7 klausimai) skirta išsiaiškinti muzikinio

ugdymo reikšmę pradinų klasių mokiniams. Trečioji tema (8 – 14 klausimai) skirta išsiaiškinti muzikinio ugdymo proceso pradinėse klasėse organizavimo ypatumus. Ketvirtoji tema (15 – 19 klausimai) buvo skirta siekiant išsiaiškinti muzikos pamokų kokybę pradinėse klasėse lemiančius veiksnius. Penktoji tema (20 – 21) skirta siekiant nustatyti muzikinio ugdymo proceso iššūkius ir galimybes.

Duomenų analizė. Interviu gautų duomenų apdorojimo metodas – turinio (*content*) analizė. Kokybinės turinio (*content*) analizės medžiagą sudaro tyrimo duomenys, gauti taikant įvairius metodus, pvz., interviu – nestandartizuotus atvirojo tipo klausimynus (Žydžiūnaitė, 2005). Pasak O. Tījūnėlienės, A. Virbalienės (2006), kokybinė turinio (*content*) analizė skiriasi nuo kiekybinės *content* analizės, kurios tikslas – tyrimo duomenys, išreikšti skaičiais, bet neteikiantys informacijos apie žmogaus sampratą, mąstymo būdą, išgyvenimus. Ji leidžia išvengti paviršutiniškumo nagrinėjant tekstą.

Tyrimo validumas ir patikimumas. Kuo didesnis tyrimo validumas ir patikimumas, tuo kokybiškesnis tyrimas. L. Rupšienės (2007) teigimu, visiško validumo praktiškai neįmanoma pasiekti, kadangi tyrimus atlieka žmogus su žmonėmis. Tyrėjui gali pritrūkti metodologinės kompetencijos, kilti praktinių duomenų rinkimo problemų, pritrūkti išvalgumo ir/ar patirties atliekant duomenų analizę, turimi laiko ir finansiniai ištekliai neleidžia labiau pagrįsti išvadų. Todėl kiekviename tyrime neišvengiama trūkumų, kurie ir lemia gautų tyrimo rezultatų ribotumą.

Tyrimo organizavimas ir etika. Tyrimui ruošiamasi nuosekliai, laikantis tam tikro veiksmų eiliškumo. Tyrimo veiksmų etapai:

- mokslinės literatūros analizė;
- tiriamųjų imties bei atrankos tipo pasirinkimas;
- iš dalies struktūruoto interviu pagrindinių klausimų parengimas;
- kokybinio tyrimo duomenų apdorojimas, analizė bei interpretacija.

Tyrimo metu laikomasi pagrindinių tyrėjo elgesio su tiriamaisiais etikos principų.

Tyrimo metu laikomasi *privatumo* principų. K. Kardelio (2017) teigimu, kiekvienas žmogus turi teisę pats spręsti, kada ir kur, kokiomis aplinkybėmis ir kiek plačiai jis nori išsakyti nuomones, ar visai nieko nesakyti. Užtikrinant asmens privatumą, tyrėja pateikė aiškia informaciją apie tyrimą, jo tikslą.

Tyrimo metu pat užtikrintas tyrimo dalyvių *anonimiškumas*. Anot K. Kardelio (2017), pagrindinė priemonė anonimiškumui užtikrinti yra nenaudoti dalyvių vardų ir kitų asmeninių duomenų. Šių duomenų tyrimo dalyvių pateikti neprašyta.

Tyrimas atliktas, laikantis visų *konfidencialumo* laikymosi reikalavimų. Jokiuose tyrimo dokumentuose tyrimo dalyvių vardai ir pavardės nenurodomi. Iš tyrimo duomenų negalima

identifikuoti tiriamųjų asmenų. Surinkti duomenys visiškai konfidencialūs ir prieinami tik tyrimo atlikėjai ir darbo vadovai. Dalyvavimas tyrime – savanoriškas, tyrimas galėjo būti nutrauktas bet kada.

3.2. Tyrimo duomenų analizė

Visų pirma, tyrimu siekta išsiaiškinti, *kokią*, muzikos pedagogų nuomone, *svarbą pradinėms klasių mokinių raidai turi ugdymas muzikos veiklose*. Informantų pasisakymai pateikiami 2 lentelėje.

2 lentelė. Muzikinio ugdymo reikšmė pradinėms klasių mokinių raidai muzikos veiklose

Kategorijos	Subkategorijos	Irodantis teiginys
Muzikinio ugdymo reikšmė pradinėms klasių mokinių raidai muzikos veiklose	Visapusiškas poveikis	„<...> aš manau, kad muzikinis ugdymas yra lygiai toks pat svarbus kaip ir kiti mokymosi dalykai, kad mokiniai būtų lavinami visapusiškai <...>“ [M2] „<...> muzika ugdo vaiką visapusiškai <...>“ [M3]
	Socialinės kompetencijos ugdymas	„<...> tampa jautresni <...>“ [M1] „<...> vaikai mokomi bet kokio meno tampa geresniais žmonėmis <...>“ [M2] „<...> muzikinis ugdymas pradinėse klasėse labai svarbus, nes šiuo metu formuojasi vaiko asmenybė <...>“ [M3] „<...> ugdo komunikabilumą <...>“ [M3] „<...> įgyja drąsos ir pasitikėjimo <...>“ [M3] „<...> mokiniai tampa komunikabilūs <...>“ [M4] „<...> ugdo jautrumą <...>“ [M5]
	Komunikavimo kompetencijos ugdymas	„<...> aiškesnė kalba <...>“ [M1]
	Pažinimo kompetencijos ugdymas	„<...> aktyvus muzikavimas ir muzikos klausymas daro reikšmingą įtaką smegenų funkcionalumui: mokiniai greičiau perpranta matematinius uždavinius, geresnis erdvinis mąstymas, <...> dėmesingesni, aktyviau vystosi ilgalaikė atmintis <...>“ [M1] „<...> vaikai turi platesnį požiūrį į visą pasaulį <...>“ [M2] „<...> lavina vaizduotę <...>“ [M4] „<...> skatina vaizduotę <...>“ [M5]
	Meninės kompetencijos ugdymas	„<...> ugdo vaiko kūrybiškumą <...>“ [M3] „<...> skatina saviraišką <...>“ [M3] „<...> ugdo kūrybiškumą <...>“ [M4] „<...> ugdo kūrybiškumą <...>“ [M5]

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 5 subkategorijos: *visapusiškas poveikis*, *socialinės kompetencijos*, *komunikavimo kompetencijos*, *pažinimo kompetencijos*, *meninės kompetencijos ugdymas*. Muzikos pedagogai nurodė, kad muzika ugdo socialinę (M1 – M5), pažinimo (M1, M2, M4, M5) ir meninę (M3 – M5) kompetencijas. Taip pat muzika svarbi ugdant jo komunikavimą (M1). 2 mokytojai (M2 ir M3) nurodė, kad muzika turi visapusišką poveikį, t.y. muzika turi poveikį visai pradinėms klasių mokinių raidai. Galima teigti, kad muzika

labiausiai ugdo pradinių klasių mokinių socialinę, pažinimo, meninę kompetencijas, mažiau komunikavimo kompetenciją. Remiantis Pradinių klasių bendrosiomis programomis (2013), nepaisant sąlyginio kompetencijų grupavimo, kiekviena kompetencijų sritis prisideda prie visų lūkesčių siekio, nes vaiko žinių ir supratimo, gebėjimų bei nuostatų ugdymasis yra integralus, visuminis.

Tyrimu siekta nustatyti, *kas būdinga pradinių klasių mokiniams, kuo jie skiriasi nuo kitų amžiaus mokinių, kuriuos ugdymo muzikos pamokose pedagogai*. Informantų pasisakymai pateikiami 3 lentelėje.

3 lentelė. Pradinių klasių mokiniams būdingi bruožai, skiriantys juos nuo kito amžiaus mokinių, kurie ugdomi muzikos pamokose

Kategorijos	Subkategorijos	Irodantis teiginys
Pradinių klasių mokiniams būdingi bruožai	Gebėjimas spręsti problemas remiantis konkrečiu veiksmu	„<...> 7 metų mokiniai pirma suvokia visumą, paskui tik dalis, problemas sprendžia konkrečiu veiksmu, o ne abstrakčiu samprotavimu. Ribotai naudoja problemų sprendimo strategijas <...>“ [M1] „<...> pamokose nebijo suklysti ir ieškoti sprendimų <...>“ [M4]
	Patirtimi paremtų sprendimų priėmimas	„<...> tik iš mokytojos pavyzdžių mokosi pažvelgti į situaciją iš įvairių perspektyvų. Ne visi skiria, kas tikra, o kas neįmanoma (ypač pirmoje klasėje) <...>“ [M1]
	Užduočių individualizavimas	„<...> ypač svarbu diferencijuoti užduotis, kad kiekvienas galėtų pajusti mokymosi sėkmę <...>“ [M1]
	Emocinio ryšio ir pasitikėjimo poreikis	„<...> vis dar nori artumo ir priežiūros <...>“ [M1] „<...> maži vaikai yra atviresni, nėra užsidarę. <...> [M4]
	Metaforų nepakankamas suvokimas	„<...> sunkiau supranta metaforas <...>“ [M1]
	Kantrybės trūkumas	„<...> greitai praranda pusiausvyrą, negali pakęsti, kai kažkas vyksta ne taip, kaip nori <...>“ [M1]
	Reiklumas	„<...> pradinių klasių mokiniai yra dažniausiai labai reiklūs <...>“ [M2]
	Smalsumas	„<...> turintys noro kuo daugiau sužinoti kažką naujo, be abejo reikia ir mokėti sudominti, kad įsiklausytų į dėstomą dalyką <...>“ [M2] „<...> pradinių klasių mokiniai dažniausiai būna stropesni, juos lengviau sudominti, noriai atlieka visas užduotis ir yra sukalbamesni <...>“ [M3]
Drąsi saviraiška	„<...> jiems patinka improvizuoti, drąsiai jaučiasi scenoje atlikdami dainas <...>“ [M4] „<...> trumpai tariant pradinių klasių mokiniams būdinga drąsa <...>“ [M5]	

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 9 subkategorijos: *gebėjimas spręsti problemas remiantis konkrečiu veiksmu, patirtimi paremtų sprendimų priėmimas, užduočių individualizavimas, emocinio ryšio ir pasitikėjimo poreikis, metaforų nepakankamas suvokimas, kantrybės trūkumas, reiklumas, smalsumas, drąsi saviraiška*. Dauguma muzikos pedagogų nurodė, kad pradinių klasių mokiniams būdingas gebėjimas spręsti problemas

remiantis konkrečiu veiksmu, o ne abstrakčių samprotavimu, nebijojimas suklysti (M1, M4). Taip pat mokiniams reikia emocinio ryšio, artumo, priežiūros, jie pasitiki ugdymo procesu, todėl yra atviri (M1, M4). Pedagogai nurodė, kad šio amžiaus mokiniai yra smalsūs, tačiau, siekiant, kad jie išklaustytų reikalingą ugdomąją medžiagą, juos reikia sudominti (M2, M3). Taip pat pradinių klasių mokiniams patinka improvizuoti, atlikti kūrinis scenoje, reikšti save drąsiai (M4, M5). Galima teigti, kad pradinių klasių mokiniams būdingas gebėjimas spręsti problemas remiantis konkrečiu veiksmu, emocinio ryšio ir pasitikėjimo poreikis, smalsumas ir drąsi saviraiška, ir tai juos skiria nuo kito amžiaus mokinių, kurie ugdomi muzikos pamokose. Kaip teigia V. Lamanuskas A. Palionienė (2008), ugdymo įstaigoje, svarbu atsiliiepti į paties vaiko iniciatyvą. Leisti vaikui būti smalsiam ir veikliam, neriboti saviraiškos galimybių.

Tyrimu siekta nustatyti, *kokia, muzikos pedagogų nuomonė, apie Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos rengiamas muzikos bendrojo ugdymo programas ir, ar jomis vadovaujasi organizuodami muzikinio ugdymo procesą.* Informantų pasisakymai pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė. Muzikos pedagogų nuomonė apie bendrojo ugdymo programas ir kaip jos integruojamos į muzikinio ugdymo procesą

Kategorijos	Subkategorijos	Įrodantis teiginys
Bendrujų ugdymo programų atitikimas šiuolaikinei ugdymo paradigmam	Bendrojo ugdymo programos reikalinga keisti ir tobulinti	„<...> manau, kad programos turi būti peržiūrėtos, nes nebeatitinka šių dienų ir ypač vertinimo sritis. Prie jų atnaujinimo pirmiausiai turėtų prisidėti ne daktaro laipsnį turintys dėstytojai, neragavę tikros pedagogo duonos, o mokytojai praktikai <...>“ [M1] „<...> manau, kad kai kur reikėtų jas pakoreguoti, nes ne viskas yra naudinga ir reikalinga vaikams <...>“ [M3] „<...> tik programos neužtenka <...>“ [M5]
	Bendrujų ugdymo programų yra laikomasi	„<...> bendrojo ugdymo programomis vadovaujuosi planuodama ugdymo procesą <...>“ [M1] „<...> ugdymo programos visada yra gerai, kažkokiam sistemingam darbui <...>“ [M2] „<...> taip, laikausi programų <...>“ [M3] „<...> programa remiuosi, bet visiškai akla pagal ją nedirbu, tik remiuosi <...>“ [M4] „<...> laikausi programų <...>“ [M5]
Muzikos pedagogų kūrybiškumas pajvairinant pamokas	Kūrybiškas pamokų vedimas, vaikų dėmesiui išlaikyti	„<...> manau kūrybiškam mokytojui programos išmanymas tikrai nėra kliūtis įdomiau vesti pamokas <...>“ [M1] „<...> reikia pamokoje stengtis kuo daugiau įvairovės ir bandyti kiekvieną pamoką padaryti kuo įdomesnę. Ir manau, kartais nieko blogo vieną kitą pamoką padaryti ir ne pagal planą jei to nori mokiniai <...>“ [M2] „<...> pamokas aš pakoreguoju, kad vaikams būtų įdomiau ir priimtinau <...>“ [M3] „<...> ieškau variantų, kad būtų priimti ir man, ir vaikams <...>“ [M4] „<...> ieškau ir pritaikau savus būdus, norint sudominti vaikus ir duoti jiems daugiau <...>“ [M5]

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 2 kategorijos: bendrųjų ugdymo programų atitikimas šiuolaikinei ugdymo paradigmai ir muzikos pedagogų kūrybiškumas paįvairinant pamokas. Pirmoji kategorija skiriama į 2 subkategorijas: *bendrojo ugdymo programos reikalinga keisti ir tobulinti; bendrųjų ugdymo programų yra laikomasi*. 2 kategorija turi 1 subkategoriją – *kūrybiškas pamokų vedimas, vaikų dėmesiui išlaikyti*. Muzikos pedagogai nurodė, kad nors bendrųjų ugdymo programų yra laikomasi (M1 – M5), tačiau šias programas reikia keisti ir tobulinti (M1, M3 ir M5), nes jos nebeatitinka šių dienų aktualijų. Visi pedagogai nurodė, kad vaikų dėmesiui išlaikyti pamokos turi būti vedamos kūrybiškai (M1 – M5). Galima teigti, kad bendrojo ugdymo programos yra taikomos planuojant muzikinio ugdymo procesą, tačiau joms reikalingas atnaujinimas ir tobulinimas. Muzikos pedagogai siekdami sutelkti pradinių klasių mokinių dėmesį pamokas veda kūrybiškai, įdomiai, kiek nukrypstant nuo ugdymo plano.

Tyrimu siekta nustatyti, *kokias muzikinio ugdymo formas muzikos pedagogai taiko muzikos pamokose ir, kurias formas labiausiai mėgsta pradinių klasių mokiniai*. Informantų pasisakymai pateikiami 5 lentelėje.

5 lentelė. Muzikinio ugdymo formų taikymas muzikos pamokose

Kategorijos	Subkategorijos	Įrodantis teiginys
Muzikos pamokose taikomos muzikinio ugdymo formos	Muzikos pamokose taikomos visos muzikinio ugdymo formos	„<...> pamokoje taikau visas muzikinio ugdymo formas. Visas formas pateikiu aktyviai, per žaidybinius elementus, naudodama IKT <...>“ [M1] „<...> pamokoje stengiamės atlikti visas veiklas, bet galiu teigti, kad yra skirtingų klasių <...>“ [M2] „<...> naudoju įvairias ugdymo formas, ir aktyvų ir pasyvų <...>“ [M3] „<...> taikau visas ugdymo formas <...>“ [M5]
Pradinių klasių mokinių mėgstamiausios muzikinio ugdymo formos	Mėgstamos aktyvios muzikinio ugdymo formos	„<...> labiausiai mėgsta ritmavimą ir dainavimą, jei dainos greitai išmokstamos ir pagyvintos judesiais <...>“ [M1] „<...> vienos mėgsta daugiau aktyvesnės veiklos tai dainavimas ar grojimas <...>“ [M2] „<...> tai žinoma, kad mano pamokose viskas vyksta aktyviai <...>“ [M4]
	Mėgstamos pasyvios muzikinio ugdymo formos	„<...> yra klasių kurios daugiau mėgsta rašyti natas ar klausytis muzikos kurinių, tad čia galiu atsakyti, kad būna įvairiai <...>“ [M2]
	Mėgstamos abi muzikinio ugdymo formos	„<...> mokiniams labiau patinka abi ugdymo formos, nes užduotis pateikiu kūrybiškas, vaikams įdomias. Naudoju įvairias šiuolaikines priemones, kad vaikams būtų patrauklios muzikos pamokos <...>“ [M3] „<...> negalėčiau išskirti kuri vaikams patinka labiausiai, priklauso nuo to, kaip pateiki medžiagą <...>“ [M5]

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 2 kategorijos: muzikos pamokose taikomos muzikinio ugdymo formos ir pradinių klasių mokinių mėgstamiausios

muzikinio ugdymo formos. Pirmoji kategorija skiriama į 1 subkategoriją: *muzikos pamokose taikomos visos muzikinio ugdymo formos*. 2 kategorija turi 3 subkategorijas: *mėgstamos aktyvios muzikinio ugdymo formos*, *mėgstamos pasyvios muzikinio ugdymo formos*, *mėgstamos abi muzikinio ugdymo formos*. Dauguma (M1, M2, M3 ir M5) muzikos pedagogų nurodo, kad muzikos pamokose taikomos visos muzikinio ugdymo formos (dainavimas, grojimas, muzikos klausymas, solfedžiavimas ir ritmavimas). Tyrimu nustatyta (M1, M2 ir M4), kad pradinių klasių mokiniai labiausiai mėgsta aktyvias muzikinio ugdymo formas (dainavimas, grojimas, ritmavimas), tačiau neretai mėgstamos ir pasyvios muzikinio ugdymo formos (M3, M5) (muzikos klausymasis). Galima teigti, kad muzikos pedagogai muzikos pamokose taiko visas muzikinio ugdymo formas (dainavimas, grojimas, muzikos klausymas, solfedžiavimas ir ritmavimas). Pradinių klasių mokiniai labiausiai mėgsta aktyvias muzikinio ugdymo formas (dainavimas, grojimas, ritmavimas), mažiau mėgsta pasyvias (muzikos klausymasis). Anot O. Monkevičienės ir kt. (2011), kiekvienas meninio ugdymo pedagogas, dirbantis su ikimokyklinio amžiaus vaikais, yra atsakingas už jų muzikinių gabumų, įgūdžių, gebėjimų, muzikinio skonio ugdymą. Priklausomai nuo ugdymo turinio, pedagogo taikomos muzikinio ugdymo technologijos, muzikinės aplinkos vaikai gali daug pasiekti. Vaikų muzikinė veikla gali vykti ir kitokiomis formomis, tai labai praturtina vaikų muzikinę patirtį, žadina jų norą muzikuoti.

Tyrimu siekta nustatyti, *kokiais ugdymo metodais, būdais muzikos pedagogai pasiekia muzikinio ugdymo sėkmės*. Informantų pasisakymai pateikiami 6 lentelėje.

6 lentelė. Ugdymo metodai, būdai, kuriais pasiekama muzikinio ugdymo sėkmė

Kategorijos	Subkategorijos	Įrodantis teiginys
Ugdymo metodai, būdai, kuriais pasiekama muzikinio ugdymo sėkmė	Į vaiko gebėjimus nukreiptas ugdymas	„<...> mano muzikinio ugdymo sėkmė nuoseklus, pagal vaiko gebėjimus ugdymas, kad kiekvienas patirtų savo lygio sėkmę, nuolatos skatinant pasitikėti savo jėgomis <...> [M1]
	Su mokymui skirta medžiaga mokiniai susipažįsta per pateiktis	„<...> nesimokome iš vadovėlių, su mokymui skirta medžiaga susipažįsta per pateiktis <...>“ [M1]

	Mokymasis per užduotis	<p>„<...> nuo pirmos klasės mokomės dirbti poroje ir grupėje, pamokai formuluoju tiek užduočių, kiek mokiniai gali išsamiai atlikti, o ne paviršutiniškai praplaukti. <...> Pamoka prasideda nuo aktyvaus pasisveikinimo ir ritminio šokio, kuris keičiasi pagal metų laikus. Pamokos tema dažnai būna užšifruota užuominose, mokymosi eigoje mokiniai patys išsiaiškina ją: pvz. tema „Didžiausias dainininko turtas“, mokiniai skaidrėse mato tris nuotraukas mėlynąjį banginį (didžiausias), dainuojantį Pavarotį (dainininkas) ir banko pastatą per padidinimo stiklą (turtas) ir pan. <...> prieš muzikos klausymą visada pateikiama užduotis, pvz. pirmoje klasėje sekti muzikinį žemėlapi, antroje jau ir patys kuria. Klausymo eigoje pakelti ranką (arba kitą sugalvotą ženklą), kai išgirs trimito partiją (ir pan.). Ko sužinojo per pamoką taip pat pasitikriname aktyviu žaidimu „Tiesa-netiesa“. Pvz. pirmoje klasėje yra tema Koncertas – pamokos pabaigoje žaidžiame žaidimą: aš pasakoju pasakojimą, kaip ežiukas ėjo į muzikinį teatrą, mokiniai, jei pasakojimo veikėjai elgiasi teisingai vieną kartą suploja, jei neteisingai- rodo „niu niu niu“ <...></p> <p>[M1]</p>
--	------------------------	--

6 lentelės tęsinys

	Atvirų klausimų taikymas pamokose	<p>„<...> pamokose naudoju daug atvirų klausimų, į kuriuos nėra vieno atsakymo, tai verčia mąstyti, veda prie diskusijos, kiekvienas priverstas pagrįsti savo nuomonę, nuomonę reiškia tas pas kurį atskrieja kamuoliukas arba ritminis varliukas <...> [M1]</p>
	Popamokinė veikloje išvykose	<p>„<...> labiausiai mokiniams patinka parodyti savo išmokus rezultatus, tad stengiamės dalyvauti aktyviai popamokinėje veikloje tai būtų koncertai mokykloje arba net už jos ribų kas dar labiau patinka vaikams <...>“ [M2]</p>
	IKT taikymas	<p>„<...> kadangi dabar vaikams aktualūs visi kompiuteriai, programos, žaidimai, tai ir pamokose stengiuosi naudoti kuo daugiau informacinių technologijų. Vaikai mėgsta „žiūrėti į ekraną“, tai ir užduotėlės būna dažnai „ekrane“. Grojimas fleitutėmis – Youtube pagalba. Ritmo žaidimai – taip pat. Žinoma, tikrai ne visada būna pamokos su informacinėmis technologijomis, bet tikrai to nevengiu, ypač jei matau, kad tai pamokoje vaikus „veža“ <...> [M4]</p> <p>„<...> integruojant veiklą, pasitelkiant inovatyvias priemones“ <...> [M5]</p>
	Įvairūs ugdymo metodai ir būdai	<p>„<...> manau, kad pamokose turi būti visokių metodų ir būdų. Ir tradicinių ir netradicinių. Vaikai turi prisiliesti prie visko po truputį, kad susipažintų, išgirstų ir tos žinios liktų <...>“ [M3]</p>

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 7 subkategorijos: *į vaiko gebėjimus nukreiptas ugdymas, su mokymui skirta medžiaga mokiniai susipažįsta per pateiktis, mokymasis per užduotis, atvirų klausimų taikymas pamokose, popamokinė veikloje išvykose, IKT*

taikymas, įvairūs ugdymo metodai ir būdai. Muzikos pedagogai taiko įvairius ugdymo metodus. Daugiausia ugdymo metodų pateikė muziko pedagogė (M1), kuri nurodė, kad orientuoja ugdymą į mokinius, kaip pat mokiniai su ugdymo medžiaga susipažįsta per pateiktis, spręsdami įvairias užduotis, atsakydami į atvirus klausimus. Taip pat neretai ugdymui naudojamos IKT („Youtube“ programos įgalinimas, muzikos kūrinų klausimymas ir atlikimas ir kt.), tai ne tik sudomina mokinius ir pritraukia jų dėmesį, tačiau taip galima pajvairinti ugdymo procesą, integruojant kitas programas. Galima teigti, kad kiekvienas muzikos pedagogas taiko savo ugdymo metodus, kurie pritaikyti pagal pradinių klasių mokinių poreikius ir ugdymo programą. Kaip teigia E. Urnėžienė ir J. Tučienė (2014), sėkmingo ugdymo prielaida, pedagogų savarankiškumas priimant sprendimą organizuoti ir vykdyti ugdomąją veiklą, atsižvelgiant į ugdytinių pasiekimus, užtikrinant vykdomo ugdomojo proceso kokybę. Kuo muzikos pamokose bus taikomos įvairesnės muzikinės ugdymo priemonės, tuo daugiau muzikinių gebėjimų galima bus vystyti, nes bus išlaikomas mokinio dėmesys, jis bus suinteresuotas ir atliks visas numatytas užduotis.

Tyrimu siekta nustatyti, *kaip muzikos pedagogai vertina pradinių klasių mokinių pasiekimus muzikinio ugdymo procese.* Informantų pasisakymai pateikiami 7 lentelėje.

7 lentelė. Mokinių pasiekimų muzikinio ugdymo procese vertinimas

Kategorijos	Subkategorijos	Įrodantis teiginys
Mokinių pasiekimų muzikinio ugdymo procese vertinimas	Taikomas formuojamasis vertinimas	„<...> pradiniam ugdyme formuojamasis vertinimas. Pirmoje klasėje klijuoju skatinamuosius paveiksliukus. 2-4 šypsenėlių šampai <...>“ [M1] „<...> vaikus vertinu ir skatinu visuomet: lipdukais, šampukais, kaupiamuoju. Turime savo sistemą, kad kiekvieną pamokos dalį gali įsivertinti 1,2 arba 3 balais. Vaikams tai patinka, jie dėl jų labai stengiasi. Žinoma, visko būna, ar diena ne tokia, ar miegojo prasčiau, bet iš esmės, tai labai stengiasi ir bando juos dirbdami „užsidirbti“ <...>“ [M4]
	Pasiektos pažangos vertinimas	„<...> vertinimo metu man svarbi vaiko pažanga, jo savijauta pamokos metu <...>“ [M5] „<...> labiausiai teikiu dėmesį, kad kiekvienas mokinyt suprastų savo gebėjimų atskaitos tašką ir žinotų, kiek jis nuo jo pasistūmėjo. Ugdau supratimą, jei kas nesiseka, pirmiausiai kartu ieškoti atsakymo kodėl ir ką daryti, kad būtų geriau. Vertinimo metu svarbiausia padaryta pažanga <...>“ [M1] „<...> pirmiausia kreipiu dėmesį į tai, koks yra pats vaikas. Ne visų vaikų gabumai vienodi. Vienas vaikas yra gabus, tačiau nenori mokytis muzikos, nesistengia ir pan., o kitas vaikas mažesniais gabumais, tačiau stengiasi daug daugiau, noriai atlieka visas užduotis ar net dirba papildomai. Priklauso nuo to, kiek noro ir darbo vaikas įdeda į mokymąsi, koks jo darbas pamokose, aišku, atsižvelgiu ir į užduočių rezultatus <...>“ [M3]
	Siekis vaikui įtvirtinti, kad mokymasis ir	„<...> turiu atskirą požiūrį į vertinimą tad jokių „lipdukų“ vertinime nėra man svarbiausia rasti bendrą kalbą su

	vertinimas yra dėl jo paties	vaikais ir jiems paaiškinti, kad visas mokymasis yra tik dėl jų pačių, o ne dėl lipdukų (šypsėlių, saulyčių ir t.t.) <...>“ [M2]
--	------------------------------	--

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 3 subkategorijos: *taikomas formuojamasis vertinimas, pasiektos pažangos vertinimas, siekis vaikui įtvirtinti, kad mokymasis ir vertinimas yra dėl jo paties*. Dauguma muzikos pedagogų (M1, M3 ir M5) nurodė, kad jie vertina atskirų mokinių pažangą, tai, kiek jie pasiekė. Taip pat mokytojai taiko ir formuojamąjį vertinimą (M1 ir M4), kuris paremtas lipdukais, paveiksliukais, šampukas, balais. Taip pat tikslinga mokiniams paaiškinti, kad pažanga reikalinga jam, o ne pedagogui (M2). Galima teigti, kad vertinant mokinių pasiekimus muzikinio ugdymo procese dažniausiai taikomas pasiektos pažangos ir formuojamasis vertinimas. Anot O. Monkevičienės ir kt. (2011), pedagogui privalu fiksuoti vaiko pasiekimus, analizuoti savo darbą ir planuoti.

Tyrimu siekta nustatyti, *kokia, pedagogų nuomone, yra muzikinio ugdymo aplinka ir, kokie elementai šią aplinką sudaro*. Informantų pasisakymai pateikiami 8 lentelėje.

8 lentelė. Muzikinio ugdymo aplinkos elementai

Kategorijos	Subkategorijos	Irodantis teiginys
Muzikinio ugdymo aplinkos elementai	Muzikinio ugdymo aplinka pakankamai ir gerai aprūpinta	„<...> savo ugdymo aplinkoje jaučiuosi gerai ir tikrai manau visos priemonės, kad vaikai galėtų įdomiai ir inovatyviai mokytis yra <...>“ [M2] „<...> muzikinio ugdymo aplinka yra gera, turime įvairių muzikos instrumentų (medinių lazdelių, barškučių, trikampių, metalofonų ir pan.). Turime keletą gitarų, pianiną, sintezatorių, akordeoną. Klasėje turime interaktyvią lentą. Taip pat netrūksta ir muzikos vadovėlių, įvairių plakatų. Klasė gražiai sutvarkyta ir erdvi, esu patenkinta <...>“ [M3] „<...> ugdomoji aplinka puiki, yra visos techninės būtiniausios priemonės (kompiuteris, garso aparatūra...) eksperimentiniai muzikos lagaminai, šiek tiek muzikinių instrumentų <...>“ [M5]
	Nepakankama materialinė bazė	„<...> dirbu su 24-29 mokiniais klasėje, kuri pritaikyta 15 mokinių. Mokykla suteikė suolus, kėdes mokiniams, 30 metų senumo lentą, projektorių, pianiną ir po vieną komplektą (24) 1–4 klasės vadovėlių. Visą kitą kūriasi pati. Su mokiniais gaminame instrumentus (būgnelius, barškučius) <...>“ [M1] „<...> klasėje daug vaikų, tikrai nėra įmanoma, kad visi vaikai pasidalintų instrumentais, nes paprasčiausiai jų tiek nėra. Tai dalinu, skaidau į grupes, stengiuosi, iš tiek kiek klasėje yra instrumentų, kad bent visi turėtų rankoje po vieną, nesvarbu ar tai braškutis ar metalofonas. <...> Taip pat, su vaikais bandome ir patys pasigaminti instrumentus. Ką turime, su tuo grojame, ko neturime, bandome susigalvoti <...>“ [M4]
	Trūkstamos ir reikalingos priemonės tinkamai muzikinio ugdymo aplinkai	„<...> norėčiau erdvios klasės, interaktyvios lentos, metalofonų, bent trijų kanklių, grojančių klaviatūrų, įvairesnių būgnelių, lauko teniso kamuoliukų ritmo pajautai. Klasė būtų išklota kilimine danga ir vaikai į ją įeitų batus palikę už durų

		<...>“ [M1]
--	--	-------------

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 3 subkategorijos: *muzikinį ugdomoji aplinka pakankamai ir gerai aprūpinta, nepakankama materialinė bazė, trūkstamos ir reikalingos priemonės tinkamai muzikinei ugdomajai aplinkai*. Dauguma pedagogų nurodė (M2, M3 ir M5), kad muzikinė ugdomoji aplinka gera, joje pakankamai daug muzikos instrumentų, yra visos reikalingos techninės priemonės. 2 pedagogai (M1, M4) teigė, kad muzikinė ugdomoji aplinka, kurioje jie dirba yra per maža, mokinių skaičius yra per didelis, trūksta muzikos instrumentų, vadovėlių, techninių priemonių, todėl patys pedagogai ir mokiniai gaminasi sau reikalingas muzikos priemones. Galima teigti, kad vieni pedagogai turi visas reikalingas sąlygas tinkamai ugdyti vaikus muzikinėse veiklose, tačiau kitiems trūksta vietos, materialinės bazės, instrumentų, todėl susiduria su ugdymo sunkumais, kuriuos sprendžia kūrybiškai. Gauti interviu rezultatai sutampa A. Grudžinskienės (2009) atliktu tyrimu, kad vaikų muzikinei saviraiškai daro įtaka aplinka. Anot autorės, tinkamai parinkus edukacinę aplinką, aktyvias, modernias ugdymo priemones skatinama vaikų saviraiška, didinama jų savivertė. M. Jonilienės (2004) teigimu, tinkamas muzikinės aplinkos sudarymas – vienas iš sėkmingo vaiko poreikio muzikai ir muzikinei saviraiškai tenkinimo komponentų. Muzikinės erdvės turtingumą lemia įstaigos materialinė padėtis arba pedagogų išradingumas, kūrybiškumas panaudojant įvairius daiktus muzikinei saviraiškai lavinti.

Tyrimu siekta nustatyti, *kas, muzikos pedagogų nuomone, lemia palankų pamokų mikroklimatą ir, kaip pedagogai valdo mokinių dėmesį*. Informantų pasisakymai pateikiami 9 lentelėje.

9 lentelė. Veiksniai, lemiantys muzikos pamokų mikroklimatą

Kategorijos	Subkategorijos	Įrodantis teiginys
Veiksniai, lemiantys muzikos pamokų mikroklimatą	Mokytojo emocinė būklė ir ugdomieji gebėjimai	„<...> su kokia nuotaika į klasę ateina mokytojas, kaip jis sugeba valdyti klasę. Čia kas kartą eini kaip į premjerą, pirmiausiai turi būti aktorius <...>“ [M1] „<...> nuo mokytojos priklauso <...>“ [M4]
	Mokinių emocinė būklė ir nusiteikimas	„<...> priklauso ir nuo klasės mokinių. Ant mano durų priklijuoti lipdukai–širdis, rankos, natos, vaikai pasirenka, kaip su manimi pasisveikinti, jei rodo širdį, mes apsikabiname, jei rankas, suplojame delnais, jei natas, jis man padainuoja trumpą pasisveikinimą. Jei matai, kad nekoncentruoja dėmesio, kažkas negerai, pasiliegame po pamokų pasikalbėti, kas vyksta <...>“ [M1] „<...> mokinių klasės yra gan skirtingos tad vieniems patinka vieni dalykai kitiems kiti. Tai manau čia svarbiausias dalykas būtų gerai pažinti savo mokinius ir pamokas vesti pagal kiekvieną klasę skirtingai <...>“ [M2] „<...> lemia vaikų nuotaika <...>“ [M4]
	Mokytojo ir mokinių	„<...> palankų mikroklimatą sukuria mokinių ir mokytojo

	bendradarbiavimas	šiltas, draugiškas santykis, bendri susitarimai ir jų laikymasis, bendras tikslas, pasitikėjimas. Neišskirčiau nei vienos veiklos kuri mažintų ar didintų susidomėjimą, kuo mokytojas įdomiau pateiks medžiagą įtrauks mokinius į darbą, atsižvelgs į jų poreikius, tuo veikla ir bus įdomesnė <...>“ [M5]
	Gebėjimas suvaldyti dėmesį	„<...> mokinius visada sudrausmins jautrus trumpas muzikinis klipas. Dėmesį mažina veikla, kurios jie nesupranta, nuobodžiai pateikta, monotonija <...>“ [M1] „<...> manau, kad mokinius sudomina įdomios veiklos, tokios, į kurias jie gali pilnai įsitraukti. Tuomet nebūna triukšmo ir nereikia jų drausminti. O dėmesingumą mažina, pavyzdžiui, muzikos klausymas, per kurį reikia nieko nedaryti, tiesiog sėdėti ir klausyti. Aš per muzikos klausymą sugalvoju įvairių judesių, kuriuos reikia atlikti tam tikru muzikos klausymo metu, arba išgirdus tam tikrą garsą sugroti pasirinktu instrumentu. Sugalvoju taip, kad vaikai ne tik įdėmiai klausytųsi, bet ir išgirstų <...>“ [M3]

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 4 subkategorijos: *mokytojo emocinė būklė ir ugdomieji gebėjimai, mokinių emocinė būklė ir nusiteikimas, mokytojo ir mokinių bendradarbiavimas, gebėjimas suvaldyti dėmesį*. Mokytojai (M1, M2 ir M4) nurodė, kad pamokų mikroklimatą labiausiai veikia mokinių emocinė būklė ir jų nusiteikimas mokytis. Taip pat pamokos mikroklimatą lemia mokytojo emocinė būklė ir ugdomieji gebėjimai (M1, M4), gebėjimas valdyti mokinių dėmesį (M1 ir M3) bei mokytojo ir mokinių santykiai, gebėjimas bendradarbiauti (M5). Teigiamą muzikos pamokų mikroklimatą galima užtikrinti žinant kiekvienos klasės mokiniams būdingus bruožus, išsiaiškinus, kas gerina, kas blogina vaikų nusiteikimą, nuotaiką, kas gali sutelkti jų dėmesį. Mokytojai yra kūrybiški ir randa būdų (muzikinio klipo peržiūra, lipdukai), kaip nuteikti žaismingai vaikus darbui, kaip juos sudominti, perteikti muzikinio ugdymo medžiagą įdomiai ir išradingai. Galima teigti, kad palankų muzikos pamokų mikroklimatą labiausiai lemia pradinių klasių mokinių emocinė būklė ir jų teigiamas nusiteikimas dalyvauti pamokoje. Pedagogai jų dėmesį ir nusiteikimą didina kūrybiniais sprendimais. Gerinant klasės mikroklimatą, kartu gerėja ir jos narių veikla bei rezultatyvumas, mokiniai jaučiasi labiau vertingi, naudingi bei galintys prasmingai veikti, sumažėja įvairių manipuliacijų naudojimas (Zupkutė, 2012).

Tyrimu siekta nustatyti, *kaip muzikos pedagogai į muzikinio ugdymo procesą įtraukia tėvus ir kitus bendruomenės narius*. Informantų pasisakymai pateikiami 10 lentelėje.

10 lentelė. Tėvų ir bendruomenės narių įtraukimas į muzikinio ugdymo procesą būdai

Kategorijos	Subkategorijos	Irodantis teiginys
Tėvų ir bendruomenės narių įtraukimas į	Individualūs bendravimo būdai	„<...> bendraujame žinutėmis, telefonu <...>“ [M1] „<...> su tėvais stengiuosi bendrauti ir paklausti kaip vaikai reaguoja į pamokas per tai galiu rasti savo mokymo klaidas <...>“ [M2]

muzikinio ugdymo procesą būdai		„<...> tėvai informuojami apie vaikų pasiekimus <...>“ [M4]
	Kolektyviniai bendravimo būdai	„<...> per tėvų susirinkimus organizuojame bendrus pasirodymus su vaikais, pvz. improvizuotos pasakos kūrimas, bendros dainos atlikimas. Mokytojo dienos, Kalėdoms kuriame muzikinį spektaklį-pasveikinimą visai mokyklos bendruomenei <...>“ [M1] „<...> mokykloje vyksta koncertai į kuriuos tėvai ateina pažiūrėti savo vaikų pasirodymų, vyksta ir tėvelių bei vaikų koncertai tada jie gali pasirodyti drauge <...>“ [M2] „<...> jei su vaikais dalyvaujame koncertuose ar pan., prašome pagalbos, tėvai dalyvauja ir repeticijose ir koncertuose. Lygiai taip pat ir su bendruomenės nariais. Įstaigoje turime bendruomenės ansamblį, kur kai kurie pedagogai ir ne tik susirinkę dainuojame ir kartais net koncertuojame <...>“ [M3] „<...> rengiami koncertai <...>“ [M4]
	Pranešimai el. erdvėje	„<...> tėvai informuojami apie vaiko pasiekimus elektroniniame dienyne <...>“ [M1]
	Atviros pamokos	„<...> paskutinį mėnesio ketvirtadienį galima lankytis atvirose pamokose <...>“ [M1] „<...> retkarčiais būna atviros pamokos, kviečiame tėvus į jas, na ir tuomet juos įtraukiame į visą ugdymo procesą <...>“ [M3]

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 4 subkategorijos: *individualūs bendravimo būdai, kolektyviniai bendravimo būdai, pranešimai el. erdvėje, atviros pamokos*. Dažniausiai (M1, M2, M3, M4) tėvai ir bendruomenės nariai į muzikinio ugdymo procesus įtraukiami per kolektyvinius bendravimo būdus: tėvų susirinkimus, vaikų pasirodymus, per šventes, koncertus ir kt. Taip pat tėvų ir bendruomenės narių įtraukimas vyksta per individualius bendravimo būdus: telefonu, susitikus (M1, M2, M4). Tėvai ir bendruomenės nariai yra kviečiami į atviras pamokas (M1, M3). Galima teigti, kad tėvai ir bendruomenės nariai į muzikinio ugdymo procesus įtraukiami per kolektyvinius (tėvų susirinkimus, vaikų pasirodymus, per šventes, koncertus) individualius (telefonu, susitikus) bendravimo būdus, kviečiant į atviras pamokas. J. S. Pocienės (2010) teigimu, pedagogų, tėvų ir bendruomenės narių bendradarbiavimas – viena pagrindinių sąlygų, nulemiančių vaikų muzikinio ugdymo sėkmę. Bendradarbiavimas su tėvais ir kitais bendruomenės nariais yra sudėtingas procesas, todėl inicijuoti sėkmingą sąveiką ne visada pavyksta. Tam, kad ryšiai būtų sėkmingesni, reikia taikyti įvairesnes bendradarbiavimo formas. Todėl tikslinga stengtis įtraukti tėvus, bendruomenės narius į veiklą: pagalba koncertų metu, komunikacija įvairiais ugdomaisiais klausimais, palaikymas pasirodymų metu, atvykimas į atviras pamokas.

Tyrimu siekta nustatyti, *kokia pasirodymų mokyklos bendruomenei ir koncertinės veiklos reikšmė vaikų motyvacijai mokytis muzikos*. Informantų pasisakymai pateikiami 11 lentelėje.

11 lentelė. Pasirodymų mokyklos bendruomenei ir koncertinės veiklos reikšmės vaikų motyvacijai mokytis muzikos

Kategorijos	Subkategorijos	Įrodantis teiginys
Pasirodymų mokyklos	Darbo rezultato išraiška	„<...> pasirodymai yra kaip darbo rezultatas <...>“ [M1]

bendruomenei ir koncertinės veiklos reikmės vaikų motyvacijai mokytis muzikos	Savivertės didinimas	„<...> pasidžiaugimas, pagyrimai, o kuris vaikas nenori būti giriamas <...>“ [M1] „<...> vaikams patinka pasirodyti koncertuose, jei pavyksta puikiai, pakyla jų savivertė ir kiekvieną kartą stengiasi dar geriau, daugiau įsilieja į dainos atlikimą ir pasirodymo kūrimą <...>“ [M4]
	Saviraiškos poreikių patenkinimas	„<...> didžiausia motyvacija vaikams toliau tobulėti menuose, nes vaikai labai nori pasirodyti koncertuose ypač už mokyklos ribų <...>“ [M2] „<...> jie supranta, kad ne šiaip mokėsi, kad tikrai puikiai viską išmoko ir gali pasirodyti ne tik mokytojui, bet ir didesnei auditorijai <...>“ [M3]
	Atsakomybės ugdymas	„<...> pasirodymai, koncertai, konkursai vaikams reiškia daug, jie nori atstovauti mokyklai, turėti atsakomybes, tai skatina jų motyvacija mokytis <...>“ [M5]

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 4 subkategorijos: *darbo rezultato išraiška, savivertės didinimas, saviraiškos poreikių patenkinimas, atsakomybės ugdymas*. Muzikos pedagogų nuomone, pasirodymų ir koncertinės veiklos reikšmė vaikų motyvacijai yra ta, kad didėja mokinių savivertė (M1, M4), jie siekia save išreikšti (M2, M3). Taip pat mokiniams dalyvavimas pasirodymuose ir koncertinėje veikloje atskleidžia, kokius darbo rezultatus jie pasiekė (M1) ir, kokią atsakomybę jiems buvo patikėta (M5). Pradinių klasių mokiniai galėdami dalyvauti koncertinėje veikloje, pasirodydami mokyklos bendruomenei parodo ne tik ką išmoko muzikos pamokose (kaip darbo rezultata), tačiau ir gali kartu su visais pasidžiaugti ko išmoko, parodyti savo įgytus gebėjimus, patenkinti savo saviraiškos poreikius, ugdoma jų atsakomybė atlikti kūrinis ar groti instrumentais taip, kaip to mokė mokytoja. Kaip teigia I. Deksnienė (2016), mokiniai supranta, kad muzikos mokytoja jais pasitiki, o atlikus užmanymą kaip buvo mokinta, tai ypatingai motyvuoja mokinius, kadangi jie patenkina mokytojos lūkesčius. Galima teigti, kad pasirodymų ir koncertinės veikla didina pradinių klasių mokinių savivertę, jie siekia patenkinti savo saviraiškos poreikius.

Tyrimu siekta nustatyti, *koks muzikos mokytojo vaidmuo muzikinio ugdymo kontekste*. Informantų pasisakymai pateikiami 12 lentelėje.

12 lentelė. Muzikos mokytojo vaidmuo muzikinio ugdymo kontekste

Kategorijos	Subkategorijos	Irodantis teiginys
Muzikos mokytojo vaidmuo muzikinio ugdymo kontekste	Mokytojas – pavyzdys	„<...> mokytojas yra pavyzdys, kurį gerbiantys mokiniai nevalingai mėgdžioja <...>“ [M1] „<...> dirbant su mažiukais, tu jam esi viskas: mama, tėtis, močiutė, draugė. Esi jam didelis pavyzdys, kurį visi seką. Tad turi labai stengtis, parodyti, kad tau jie rūpi, ne tik pamokoje, bet ir po jos <...>“ [M4]
	Mokytojas formuojantis muzikinį skonį	„<...> vadinasi mokytojas prisideda formuojant muzikinį skonį <...>“ [M1]
	Mokytojas yra dvasinis ugdytojas	„<...> sampratą kas yra gera, vertinga muzika, kaip ją pasirinkti, dvasingas mokytojas ugdyt dvasingą mokinį <...>“

		[M1]
	Mokytojas yra ugdytojas	„<...> manau kaip ir bet kurio ugdymo yra labai didelis vaidmuo, nes mokytojas ir yra tas kuris valdo visą situaciją ir jis turi padaryti, kad vaikai siektu išmokti kuo daugiau <...>“ [M2] „<...> nuo mokytojo labai daug priklauso, koks bus ugdymas, kokia bus pamoka. Jei mokytojas dirba atsidaavęs, supranta, koks jo tikslas, kokios užduotys, tuomet ir pats ugdymas bus kokybiškas, įdomus ir patrauklus <...>“ [M3]
	Mokytojas stiprina vaikų ryšį su tėvais	„<...> mokytojas yra jungiamoji grandis tarp vaiko ir tėvu <...>“ [M5]

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 5 subkategorijos: *mokytojas – pavyzdys*, *mokytojas formuojantis muzikinį skonį*, *mokytojas yra dvasinis ugdytojas*, *mokytojas yra ugdytojas*, *mokytojas stiprina vaikų ryšį su tėvais*. Dažniausiai muzikos mokytojas yra pavyzdys vaikams (M1, M4), jų muzikinių gebėjimų ugdytojas (M2, M3). Taip pat muzikos pedagogas formuoja vaikų muzikinį skonį (M1), stiprina vaikų ryšį su tėvais (M5). Galima teigti, kad muzikos mokytojas ugdydamas pradinį klasių mokinius, jiems yra pavyzdys ir ugdytojas. Kuo daugiau muzikos mokytojas atlieka vaidmenų, tuo daugiau savo kompetencijų, gebėjimų jis gali pademonstruoti. Kaip teigia J. Mitčenko (2013), mokytojas savo asmenybės bruožų, vaidmenų visuma, erudicija, taktu, socialumu, optimizmu daro mokiniams didžiulį įspūdį. Toks mokytojas įgyja mokinių pagarbą, pasitikėjimą, o neretai tampa siektino idealo modeliu. Mokiniai noriai dalyvauja tokio mokytojo organizuojamoje veikloje, veržiasi prie vertybių, išmoksta jas pasirinkti, tobulėja jų vidinis pasaulis, natūraliai skleidžiasi jų prigimtis.

Kaip teigia J. Lasauskienė (2018), muzikos mokytojas turėtų būti įvairiapusis specialistas, galintis patenkinti pačius įvairiausius muzikinio ugdymo poreikius mokykloje. Tyrimu siekta nustatyti, *kokie, muzikos pedagogų nuomone, jie yra pedagogai*. Informantų pasisakymai pateikiami 13 lentelėje.

13 lentelė. Muzikos mokytojo atliekami vaidmenys

Kategorijos	Subkategorijos	Įrodantis teiginys
Muzikos mokytojo atliekami vaidmenys	Mokytojas – lyderis	„<...> mokytojas – lyderis <...>“ [M1]
	Mokytojas – tyrėjas	„<...> mokytojas tyrėjas <...>“ [M1]
	Mokytojas – nuolat besimokantis	„<...> nuolat besimokantis <...>“ [M1]
	Mokytojas - reflektuotojas	„<...> mokytojas – reflektuotojas <...>“ [M1]
	Mokytojas - ugdytojas	„<...> mokytojas ugdytojas <...>“ [M2] „<...> būčiau linkusi į mokytoją ugdytoją <...>“ [M3] „<...> mokytojas – ugdytojas <...>“ [M5]
	Mokytojas - vadybininkas	„<...> mokytojas vadybininkas <...>“ [M2]
	Mokytojas - atlikėjas	„<...> esu mokytojas atlikėjas <...>“ [M2] „<...> mokytoja atlikėja <...>“ [M3]
	Visi vaidmenys	„<...> visi vaidmenys <...>“ [M4]

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 8 subkategorijos: mokytojas – lyderis, mokytojas – tyrėjas, mokytojas – nuolat besimokantis, mokytojas – reflektuotojas, mokytojas – ugdytojas, mokytojas – vadybininkas, mokytojas – atlikėjas, visi vaidmenys. Dauguma muzikos pedagogų (M2, M3, M5) nurodė, kad jie yra mokytojai – ugdytojai. Taip pat pedagogai nurodė, kad jie yra daugiau mokytojai – atlikėjai (M2, M3). Yra mokytojų – lyderių (M1), tyrėjų (M1), vadybininkų (M2), nuolat besimokančių (M1). Galima teigti, kad muzikos mokytojais dažniausiai atlieka mokytojo – ugdytojo ir mokytojo – atlikėjo vaidmenis. Atsižvelgdamas į pradinių klasių mokinių raidos ypatumus, į muzikinio ugdymo programą, turimus gebėjimus, žinias ir kompetencijas, muzikos pedagogas pasirenka, kurie vaidmenys yra labiausiai tinkami sėkmingam ugdymui užtikrinti. Kaip teigia J. Lasauskienė (2010), mokytojo veiklos ir vaidmenų specifika modeliuoja platesnę mokytojo kompetencijų sampratą.

Tyrimu siekta nustatyti, *kokios kompetencijos muzikos pedagogams yra svarbiausios*. Informantų pasisakymai pateikiami 14 lentelėje.

14 lentelė. Muzikos mokytojui reikalingos kompetencijos

Kategorijos	Subkategorijos	Irodantis teiginys
Bendrosios kompetencijos	Asmeninio tobulėjimo ir mokėjimo mokytis kompetencija	„<...> nuolatinio tobulėjimo <...>“ [M1] „<...> asmeninės mokytojo savybės, mokytojas turi būti kantrus, nuolat tobulėti <...>“ [M5]
	Naujų technologijų ir informacijos valdymo kompetencija	„<...> svarbu yra turėti informacinių technologijų taikymo kompetencijas <...>“ [M3]
	Profesinės komunikacijos kompetencija	„<...> bendravimo ir bendradarbiavimo <...>“ [M1] „<...> svarbu yra turėti komunikavimo <...>“ [M3]
Didaktinės kompetencijos	Mokinių motyvavimo kompetencija	„<...> mokinių pažinimo ir jų skirtumų pripažinimo. Kūrybiškai planuoti, organizuoti ugdymą, pagal kiekvieno vaiko poreikį ir gebėjimą <...>“ [M1] „<...> mylėti, gerbti vaikus, pastebėti kiekvieną <...>“ [M5]
	Ugdymosi aplinkų, turinio ir situacijų įvairovės kūrimo kompetencija	„<...> būti kūrėju, <...> mokėti improvizuoti <...>“ [M1] „<...> manau, kai esu pamokoje stengiuosi būti įvairus <...>“ [M2] „<...> svarbu yra turėti kūrybingumo, iniciatyvumo <...>“ [M3] „<...> būti laisvas, kūrybiškas <...>“ [M5]
Dalykinės kompetencijos	Pradžios ir įsitvirtinimo lygmens kompetencija	„<...> profesionaliai valdyti nors vieną instrumentą <...>“ [M1] „<...> tikrai turi mokėti groti bent su vienu instrumentu, kad galėtų vaikams pritarti <...>“ [M4]
	Patirties sklaidos kompetencija	„<...> muzikos švietėjo <...>“ [M1] „<...> mokytojas atlikėjas <...>“ [M2]

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 3 kategorijos: bendrosios, didaktinės ir dalykinės kompetencijos. Pirmoji kategorija skiriama į 3 subkategorijas: *asmeninio tobulėjimo ir mokėjimo mokytis, naujų technologijų ir informacijos valdymo, profesinės*

komunikacijos kompetencijos. 2 kategorija turi 2 subkategorijas: *mokinių motyvavimo ugdymosi aplinkų, turinio ir situacijų įvairovės kūrimo kompetencijos*. 3 kategorija turi 2 subkategorijas: *pradžios ir įsitvirtinimo lygmens ir patirties sklaidos kompetencijos*. Labiausiai muzikos pedagogams reikalingos didaktinės ir bendrosios kompetencijos, svarbios ir dalykinės (gebėjimas groti muzikos instrumentu, atlikti kūrinus). Gebėjimas groti muzikos instrumentu ir gebėjimas atlikti muzikos kūrinus rodo, kad muzikos pedagogas išmano muzikos dalyką, todėl gali jos mokyti ir kitus. Kaip teigia J. Lasauskienė (2010), muzikos pedagogo veiklos mokykloje modelis atspindi veiklos turinio įvairovę, jis formuoja sisteminių požiūrį į muzikos mokytojo veiklą. Praktiniai muzikos atlikimo gebėjimai yra tik viena muzikos mokytojo profesinės veiklos sritis. Tačiau muzikos mokytojų ugdymo praktikoje ji dažnai suabsoliutinama, o tai sudaro prielaidas neigiamai patirčiai, kai ugdymas mokytojas – muzikos atlikėjas, o ne mokytojas – ugdytojas. Todėl modeliuojant muzikos mokytojo kompetencijas svarbu visas profesinės veiklos sritis traktuoti kaip svarbias, integralias. Autorė papildo, kad labai svarbu rengti mokytoją, gebantį reflektuoti savo praktinę veiklą ir jos rezultatus. Naują pasaulio ir Europos edukacinę praktiką išreiškianti pedagogo profesinė refleksija suprantama kaip savo veiklos apmąstymas, atsižvelgiant į save ir į kitus bei tos veiklos tikslą, jo priežastį, veiklos procesą bei rezultatą. Refleksija grindžiant pedagogo rengimą, siekiam išugdyti kritiškai mąstantį pedagoga, gebantį kelti klausimus apie ugdymo kokybę ir kaip jos siekti, atpažinti ugdymo reiškinius, prasmingai pasirinkti, vertinti, numatyti, daryti refleksija ir savirefleksija grindžiamus ugdymo sprendimus

Tyrimu siekta nustatyti, *kokios galimybės yra sudarytos muzikos mokytojams, siekiant tobulinti profesines žinias, gebėjimus organizuoti ugdymo procesą įvairių gebėjimų ir poreikių mokiniams*. Informantų pasisakymai pateikiami 15 lentelėje.

15 lentelė. Galimybės muzikos mokytojams, siekiant tobulinti profesines žinias

Kategorijos	Subkategorijos	Įrodantis teiginys
Galimybės muzikos mokytojams, siekiant tobulinti profesines žinias	Metodiniai būreliai	„<...> profesinių žinių tobulinimo poreikį išsiaiškina mokytojai rajonų, miestų muzikos pedagogų metodiniuose būreliuose <...>“ [M1]
	Švietimo centrai teikia pasiūlymus	„<...> siūlymus teikia Švietimo centrai <...>“ [M1]
	Metodinės dienos	„<...> tobulėjame dalyvaudami metodinėse dienose „Kolega-kolegai“ <...>“ [M1]
	Seminarai ir mokymai	„<...> vyksta nemažai seminarų <...>“ [M2] „<...> sąlygos mokytojams yra geros, užtektinai seminarų, tačiau, kartais būna sunku į juos pakliūti (kalbu apie nenorėjimą išleisti, nes visi dažniausiai vyksta ryte, pamokų metu) <...>“ [M4] „<...> seminarai ir t.t. <...>“ [M5]
	Patirties dalijimasis su kitais mokytojais	„<...> aptardami vieni kitų pamokas <...>“ [M1] „<...> galima stebėti ir išklausti kolegų patarimus muzikos pamokos <...>“ [M2] „<...> konsultotis su kitais kolegomis <...>“ [M5]

	Savišvietos poreikis	„<...> tai priklauso nuo įstaigos vadovo, požiūrio ir muzikos mokytojo. Nes tik pats mokytojas gali įrodyti ir išsireikalauti tai, ko reikia muzikiniam ugdymui įvairių gebėjimų ar poreikių mokiniams <...>“ [M3] „<...> daug galimybių mokytojui tobulėti, visu pirma jis turi norėti pats <...>“ [M5]
--	----------------------	---

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 6 subkategorijos: metodiniai būreliai, Švietimo centrai teikia pasiūlymus, metodinės dienos, seminarai ir mokymai, patirties dalijimasis su kitais mokytojais, savišvietos poreikis. Dažniausiai muzikos pedagogai tobulina profesines žinias seminaruose ir mokymuose (M2, M4 ir M5). Taip pat pedagogai dalijasi patirtimi su kitais, aptaria vieni kitų pamokas, stebi ir klauso kitų pedagogų patarimus (M2, M4, M5). Pedagogai užsiima savišvieta (M3, M5), kiek tai leidžia ugdymo įstaiga, ir kiek pats to nori pedagogas. Viena iš muzikos pedagogų (M1) dalyvauja metodiniuose būreliuose, švietimo centro pasiūlytuose renginiuose, metodinėse dienose. Galimybių muzikos mokytojams, siekiant tobulinti profesines žinias yra daug ir įvairių, tačiau muzikos pedagogas turėtų atsižvelgti į šiuolaikines aktualijas ir pasirinkti, kurie mokymai yra jiems reikalingiausi ir padės pagerinti muzikos pamokų kokybę. Galima teigti, kad muzikos pedagogai, siekdami tobulinti profesines žinias, dalyvauja seminaruose, mokymuose, mokosi iš kitų pedagogų patirties. Anot G. Gapšytės ir N. Bankauskienės (2016), muzikos pedagogai turi nuolat tobulinti savo kompetencijas ir kokybiškai atliktų savo veiklą.

Tyrimu siekta nustatyti, *kaip dažnai ir kokius mokymus, seminarus lanko muzikos pedagogai, siekiant tobulinti profesines ir asmenines kompetencijas*. Informantų pasisakymai pateikiami 16 lentelėje.

16 lentelė. Muzikos pedagogų profesinių ir asmeninių kompetencijų tobulinimas mokymuose, seminaruose

Kategorijos	Subkategorijos	Įrodantis teiginys
Muzikos pedagogų profesinių ir asmeninių kompetencijų tobulinimas mokymuose, seminaruose	Profesinių ir asmeninių kompetencijų tobulinimas pagal poreikį	„<...> pagal galimybes ir poreikį. Metų pabaigoje įsivertinu savo nuveiktus darbus, išskiriu ką norėčiau tobulinti ateinančiais metais ir taip planuoju kokius seminarus, mokymus rinksiuosi. Prieš metus prioritetas buvo aktyvieji mokymo metodai. Nuolat gilinuosi į naujų kompiuterinių programų pažinimą, kurios leidžia inovatyviau perteikti muzikos pamoką ir gauti grįžtamąjį ryšį <...>“ [M1]
	Profesinių ir asmeninių kompetencijų tobulinimas vyksta keletą kartų per metus	„<...> į seminarus einu dažnai, nes tikrai kaip ir minėjau yra įdomu išgirsti kitų kolegų patirtis <...>“ [M2] „<...> domiuosi daug pati savarankiškai interneto ar knygų pagalba, taip pat stengiuosi kuo dažniau nueiti į seminarus ar mokymus, kurie man atrodo būtų tikslingi. Per pusę metų dalyvauju bent 5 seminaruose ar mokymuose <...>“ [M3] „<...> iš tikrųjų kiek, tikrai neskaičiuoju, bet stengiuosi tikrai nuvykti per metus į bent kelis <...>“ [M4]

		„<...> visi įmanomi Šiaulių mieste, ir pagal galimybę vykstu į kitus miestus. Seminarai – viskas, kas susiję su muzikiniu ugdymu, taip pat kas susiję su vaiku psichologija, bei asmeniniai tobulėjimo seminarai <...> [M5]
--	--	---

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 2 subkategorijos: *profesinių ir asmeninių kompetencijų tobulinimas pagal poreikį, profesinių ir asmeninių kompetencijų tobulinimas vyksta keletą kartų per metus*. Muzikos pedagogai (M2, M3, M4, M5) dalyvauja mokymuose, seminaruose keletą kartų per metus, ar dar dažniau. J. Damaševičienė ir kt. (2009) tyrimu siekė nustatyti muzikos pedagogų požiūrį į kompetencijų tobulinimo poreikį. Atskleista, kad dalis mokytojų nėra linkę prisiimti atsakomybės už nuolatinį profesinį augimą, tačiau svarbu tai, kad mokytojai tobulėjimą sieja su konkrečios profesijos specifiškumu bei, kaip ir pradinių klasių mokytojai, pabrėžia refleksijos ir savo veiklos tobulinimo poreikį. Tai, kad tyrime dalyvavę muzikos pedagogai tobulina savo profesines ir asmenines kompetencijas mokymuose, seminaruose, rodo, kad jie siekia tobulėti, muzikos pamokose perteikti naujausius ugdymo metodus ir būdus.

Tyrimu siekta nustatyti, *su kokiomis problemomis susiduria muzikos pedagogai ugdydami pradinių klasių mokinius*. Informantų pasisakymai pateikiami 17 lentelėje.

17 lentelė. Pradinių klasių mokinių ugdymo problemos

Kategorijos	Subkategorijos	Įrodantis teiginys
Pradinių klasių mokinių ugdymo problemos	Didelis mokinių skaičius klasėje	„<...> didelis mokinių skaičius klasėje <...>“ [M1] „<...> didelis skaičius vaikų klasėse <...>“ [M4] „<...> pastebėti kiekvieną mokinį, organizuoti ugdymo procesą, optimalus laiko paskirstymas <...>“ [M5]
	Nepakankamai erdvės judėjimui	„<...> mažai erdvės judėjimui <...>“ [M1]
	Skirtinga muzikinė patirtis	„<...> labai skirtinga muzikinė patirtis <...>“ [M1] „<...> labai sunku yra sužiūrėti ir vienam visus aplakstyti, nes vienas geriau įsisavina, kitas mažiau <...>“ [M4]
	Dėmesio ir susikaupimo trūkumas	„<...> problemos turbūt kaip ir kiekvienoje pamokoje, yra vaikų, kurie nori pasirodyti prieš klases draugus, bet pavyksta susikalbėti ir su jais <...>“ [M2] „<...> didelių problemų nėra, būna visokių vaikų, su vienais lengviau, su kitais sunkiau <...>“ [M3]

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 4 subkategorijos: *didelis mokinių skaičius klasėje, nepakankamai erdvės judėjimui, skirtinga muzikinė patirtis, dėmesio ir susikaupimo trūkumas*. Daugiausia ugdant muzikos problemų kelia per didelis mokinių skaičius klasėje (M1, M4, M5). Taip pat dažnos pradinių klasių mokinių ugdymo problemos yra skirtinga muzikinė patirtis (M1, M4) ir dėmesio, susikaupimo trūkumas (M2, M3). Galima teigti, kad

daugiausia problemų muzikinio ugdymo procese kyla dėl didelio mokinių skaičiaus klasėje, skirtingos vaikų muzikinės patirties ir dėmesio ir susikaupimo trūkumo. Optimalus mokinių skaičius klasėje – aktuali švietimo politikos tema daugelyje pasaulio šalių. Klasių dydžio klausimas keliamas svarstant, kaip tinkamai panaudoti lėšas ir kartu sudaryti palankiausias sąlygas siekiant geresnių mokymosi rezultatų (Švietimo mokslo ministerija, 2009). N. McGinn ir A. M. Borden (2006) teigia, kad optimalus mokinių skaičius klasėje – diskutuotinas dalykas, priklausantis nuo daugelio veiksnių. Tai, ar vienam mokytojui tenkančių mokinių skaičius gali būti laikomas per dideliu, ar ne, priklauso nuo mokytojo sugebėjimų, dalyko, aprūpinimo mokymo priemonėmis, mokinių ypatybių (pvz., skirtinga muzikinė patirtis, gebėjimo sutelkti dėmesį).

Tyrimu siekta nustatyti, *kokių pasiūlymų turi muzikos pedagogai patiems pedagogams, ugdymo įstaigoms, siekiant efektyvesnio ir sėkmingo pradinį klasių mokinių ugdymo muzikos pamokose*. Informantų pasisakymai pateikiami 18 lentelėje.

18 lentelė. Pasiūlymai pedagogams, ugdymo įstaigai, siekiant efektyvesnio ir sėkmingo pradinį klasių mokinių ugdymo muzikos pamokose

Kategorijos	Subkategorijos	Įrodantis teiginys
Pasiūlymai pedagogams, siekiant efektyvesnio ir sėkmingo pradinį klasių mokinių ugdymo muzikos pamokose	Rinktis profesiją, kuri būtų kaip hobis	„<...> pirmiausiai šią profesiją turi rinktis žmogus suvokiantis ir tikintis, kad tai jo hobis, tai jo kelias į laimę, gebantis muzikuoti ir suprantantis, kad visada teks mokytis ir tobulėti <...>“ [M1]
	Būti kūrybiškam, originaliam	„<...> reikia stengtis būti kuo originaliausiam <...>“ [M2]
	Gebėti ugdyti kiekvieno vaiko gebėjimus	„<...> ieškoti priėjimo prie kiekvieno vaiko tai nėra taip paprasta, bet tai labai padeda kiekvienoje pamokoje <...>“ [M2] „<...> norėčiau, kad suprastų, kad muzika nėra tik pramoga, o tai yra taip pat atsakingas ir sistemingas mokymas, kurio dėka, mes lavinam vaiko pasaulį <...>“ [M4]
	Nebijoti reikšti nuomonės ir reikalauti įstaigos administracijos priemonių, erdvės pamokų kokybei užtikrinti	„<...> pedagogams siūlyčiau nebijoti įstaigos vadovų, klausti, paaiškinti, reikalauti, kad mokytojas galėtų vesti kokybiškas bei įdomias pamokas mokiniams <...>“ [M3]
Pasiūlymai ugdymo įstaigoms, siekiant efektyvesnio ir sėkmingo pradinį klasių mokinių ugdymo muzikos pamokose	Mažiau biurokratizmo	„<...> įstaigai – mažiau popierizmo <...>“ [M1]
	Laisvės kūrybiškumui	„<...> daugiau erdvės kūrybiškam mokytojo darbui <...>“ [M1] „<...> ugdymo įstaigoms siūlyčiau labiau atsižvelgti į mokytojų norus, juos išpildyti ir suteikti galimybę mokytojams kūrybiškai žiūrėti į savo darbą ir dirbti pilnu pajėgumu <...>“ [M3] „<...> nebijoti išileisti jaunus pedagogus, turinčius naują žvilgsnį, naujas idėjas <...>“ [M5]
	Aprūpinti reikalingomis	„<...> aprūpinimo muzikiniam ugdymui

	priemonėmis	reikalingomis priemonėmis <...>“ [M1] „<...> labai norėčiau, kad vaikai turėtų galimybę bent po vieną instrumentą įvaldyti bent truputuką per tuos keturis metus <...>“ [M4]
--	-------------	---

Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos 2 kategorijos: *pasiūlymai pedagogams ir pasiūlymai įstaigoms, siekiant efektyvesnio ir sėkmingo pradinių klasių mokinių ugdymo muzikos pamokose*. Pirmoji kategorija skiriama į 4 subkategorijas: *rinktis profesiją, kuri būtų kaip hobis, būti kūrybiškam, originaliam, gebėti ugdyti kiekvieno vaiko gebėjimus, nebijoti reikšti nuomonės ir reikalauti įstaigos administracijos priemonių, erdvės pamokų kokybei užtikrinti*. 2 kategorija skiriama į 3 subkategorijas: *mažiau biurokratizmo, laisvės kūrybiškumui, aprūpinti reikalingomis priemonėmis*. Muzikos pedagogai (M2, M4) siūlo kitiems muzikos pedagogams ugdyti kiekvieno mokinio muzikinius gebėjimus. Taip pat siūlomama rinktis profesiją, kuri teiktų laimę (M1), nebijoti reikšti nuomonės įvairiais klausimais (M3), būti kūrybiškam ir originaliam (M2). Ugdymo įstaigoms muzikos pedagogai siūlo suteikti mokytojams kūrybinės laisvės (M1, M3, M5), aprūpinti reikalingomis priemonėmis (M1, M4) ir sumažinti biurokratizmo našą (M1). Galima teigti, kad siekiant efektyvesnio ir sėkmingo pradinių klasių ugdymo muzikos pamokose reikalinga, kad pedagogas mylėtų savo profesiją, jaustųsi joje laisvai, būtų kūrybiški, o ugdymo įstaigos leistų veikti, neapkraunant nereikalinga veikla, suteikiant reikalingų priemonių. Pernelyg didelis dėmesys veiklos dokumentavimui, planų sudarymui, padaro muzikos ugdymą mokytojui labiau prievole, nei įdomia veikla. Kūryba mėgsta laisvę, todėl muzikos mokytojo „rėminimas“ stabdo pažangias ir įdomias muzikinio ugdymo galimybes. Meninė saviraiška yra įvairi, o estetinis muzikos suvokimas yra labai individualus, todėl muzikos ugdymas pagal programas turėtų būti pildomas kūrybiškais sprendimais, o kompetencijų tobulinimas neturėtų apsiriboti tik teorinėmis žiniomis, tikslinga dalintis sėkmingais pavyzdžiais, tarptautinių partnerių gerąja praktika.

Apibendrinant gautus tyrimo rezultatus galima teigti, kad muzikos reikšmė pradinių klasių mokiniams akivaizdi, nes ji ugdo mokinių socialinę, pažinimo, meninę kompetencijas, komunikavimo kompetencijas, per muzikos veiklas, jie išmoksta spręsti problemas remiantis konkrečiu veiksmu, užmezga stiprų emocinį ryšį su pedagogu, domisi ir smalsauja. Muzikos pedagogai atsižvelgdami į šio amžiaus vaikų raidos bruožus, pasiremdami bendrojo ugdymo programomis, planuoja muzikinio ugdymo procesą. Siekdami išlaikyti ir sutelkti pradinių klasių mokinių dėmesį per pamokas, jas veda kūrybiškai, įdomiai, kiek nukrypstant nuo ugdymo plano. Muzikos pedagogai, atsižvelgdami į vaikų poreikius, ugdymo programą, muzikos pamokose taiko įvairias muzikinio ugdymo formas (dainavimas, grojimas, muzikos klausymas, solfedžiavimas ir ritmavimas). Mėgstamiausios yra aktyvios muzikinio ugdymo formos

(dainavimas, grojimas, ritmavimas), mažiau mėgsta pasyviai (muzikos klausymasis). Mokinių pasiekimus mokytojai vertina taikydami pasiektos pažangos ir formuojamojo vertinimo būdus. Įvertinus muzikinės ugdomosios aplinkos elementus nustatyta, kad vieni pedagogai turi visas reikalingas sąlygas tinkamai ugdyti vaikus muzikinėse veiklose, tačiau kitiems trūksta vietos, materialinės bazės, instrumentų, todėl susiduria su ugdymo sunkumais, kuriuos sprendžia kūrybiškai. Palankų muzikos pamokų mikroklimatą labiausiai lemia pradinių klasių mokinių emocinė būklė ir jų teigiamas nusiteikimas dalyvauti pamokoje. Tėvai ir bendruomenės nariai į muzikinio ugdymo procesus įtraukiami per kolektyvinius (tėvų susirinkimus, vaikų pasirodymus, per šventes, koncertus) individualius (telefonu, susitikus) bendravimo būdus, kviečiant į atviras pamokas. Pasirodymų ir koncertinės veiklos didina pradinių klasių mokinių savivertę, jie siekia patenkinti savo saviraiškos poreikius. Muzikos mokytojas, ugdydamas pradinių klasių mokinius, jiems yra pavyzdys ir ugdytojas, atliekantis mokytojo – ugdytojo ir mokytojo – atlikėjo vaidmenis. Šiems vaidmenims atlikti, muzikos pedagogams reikalingos didaktinės ir bendrosios kompetencijos, svarbios ir dalykinės (gebėjimas groti muzikos instrumentu, atlikti kūrinį). Muzikos pedagogai, siekdami tobulinti profesines žinias, dalyvauja seminaruose, mokymuose, mokosi iš kitų pedagogų patirties. Daugiausia problemų muzikinio ugdymo procese kyla dėl didelio mokinių skaičiaus klasėje, skirtingos vaikų muzikinės patirties ir dėmesio ir susikaupimo trūkumo. Siekiant efektyvesnio ir sėkmingo pradinių klasių ugdymo muzikos pamokose reikalinga, kad pedagogas mylėtų savo profesiją, jaustųsi joje laisvai, būtų kūrybiški, o ugdymo įstaigos leistų veikti, neapkraunant nereikalinga veikla, suteikiant reikalingų priemonių.

IŠVADOS

1. Atlikus dokumentų, reglamentuojančių muzikinį ugdymą pradinėse klasėse, analizę nustatyta, kad teisės aktai reglamentuoja ne tik mokinių privalomą pradinį ugdymą, tačiau ir muzikinio ugdymo poreikį. Bendruosiuose ugdymo planuose pateikiama, kaip turi vykti muzikinis ugdymas, tačiau mokytojui paliekama laisvė rinktis priemones ir metodus, kaip pasiekti muzikinio ugdymo tikslą. Muzikinio bendrojo ugdymo programos (2013) suteikia galimybes pedagogui kurti mokymo planus, kurių tęstinumas ir yra būtina sėkmingo ugdymo sąlyga. Pastarasis dokumentas yra pagrindinis pradinių klasių mokinių muzikinį ugdymą reglamentuojantis šaltinis.
2. Išnagrinėjus reikalavimus keliamus muzikos pedagogams pradinėse klasėse, paaiškėjo, kad muzikos mokytojas remdamasis ugdymo turinio pokyčiais, kuriuos formuoja tobulinami teisės aktai, bendrieji ugdymo planai, organizuoja muzikinio ugdymo procesą. Taip pat muzikinio ugdymo procesą, jo turinį, lemia pradinių klasių mokinių amžiaus ir raidos ypatumai, į kuriuos pedagogas privalo atsižvelgti. Muzikos mokytojams keliami dideli profesiniai ir asmeniniai reikalavimai: Lietuvoje mokytojai turi būti įgiję aukštąjį išsilavinimą, pedagogo kvalifikaciją ir mokomojo dalyko ar srities (pavyzdžiui, pradinio ugdymo) specializaciją. Įgiję reikiamą išsilavinimą sėkmingai ugdymo veiklai siekia tobulėti, todėl nuolat kelia savo turimą kvalifikaciją.
3. Aptarus muzikos mokytojų profesines kompetencijas nustatyta, kad pedagogų profesijos kompetencijas sudaro: bendrosios, didaktinės ir dalykinės kompetencijos. Pradinėje mokykloje muzikos mokančiam mokytojui nepakanka būti vien geram pedagogui, išmanančiam šio amžiaus tarpsnio psichologiją ir turinčiam pedagoginio darbo su pradinukais įgūdžių. Jam būtini ir tam tikri muzikiniai įgūdžiai ir gebėjimai, muzikos literatūros ir teorijos pagrindai. Mokytojams svarbu suvokti muzikinio ugdymo svarbą ir jausti atsakomybę prieš ugdytinius. Šią žinių, įgūdžių ir gebėjimų, vertybinių nuostatų visumą įvardytume kaip mokytojo muzikinę kompetenciją.
4. Atliktas empirinis tyrimas, siekiant išsiaiškinti muzikos mokytojų nuomonę apie pamokų kokybę lemiančius veiksnius pradinėse klasėse, atskleidė, kad pamokų kokybę lemia: pedagogo turimos didaktinės ir bendrosios kompetencijos, jų siekis tobulėti, meilė savo darbui, kūrybingi sprendimai, įgalinantys vaikus aktyviai, smalsiai ugdytis muzikinėse veiklose. Taip pat pamokų kokybę lemia vaikų emocinė būklė, jų nusiteikimas ir susikaupimas. Vaikus mokytojai motyvuoja įtraukdami į aktyvias muzikinio ugdymo formas, didindami jų savivertę ir patenkindami saviraiškos poreikius per pasirodymus ir koncertus tėvams ir įstaigos bendruomenės nariams. Siekiant pagerinti esamų pamokų

kokybę, tikslinga sumažinti esamą mokinių skaičių klasėje, suteikti visų reikalingų priemonių, instrumentų, ugdomoji aplinka turi atitikti visus jai keliamus reikalavimus, o įstaiga, turėtų leisti pedagogams veikti, neapkraunant nereikalinga veikla.

LITERATŪRA

1. 2015–2016 ir 2016–2017 mokslo metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrieji ugdymo planai. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2015. https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2018/03/Ugdymo_planai_2015_2017-Pagrindinio-ir-vidurinio-1_bu1.pdf.
2. Abramo J. M., Reynolds A. (2015). Pedagogical Creativity as a framework for music teacher education. *Journal of Music Teacher Education*, Vol. 25 (1), p. 37–51.
3. Allsup R. E. (2016). *Remixing the Classroom: Toward an Open Philosophy of Music Education*. Bloomington: Indiana University Press.
4. Aramavičiūtė V. (2005). *Auklėjimas ir dvasinė asmenybės branda*. Vilnius: Gimtasis žodis.
5. Aspfors J., Eklund G. (2017). Newly qualified teachers' experiences of the research-based teacher education in Finland. *Journal of Education for Teaching. International Research and Pedagogy*, Vol. 43 (4), p. 400 – 413.
6. Balčytis E. (2000). *Apie muzikinio ugdymo sistemą Lietuvos mokyklose. Muzikinio ugdymo aktualijos*. Šiauliai: ŠU leidykla.
7. Ballantyne J., Kerchner J. L., Aróstegui J. L. (2012). Developing music teacher identities: an international multi-site study. *International Journal of Music Education*, Vol. 30 (3), p. 211 – 226.
8. Banevičiūtė B., Kudinovienė J. (2017). Development of arts teacher research competence in master studies. *Pedagogika*, Nr. 125 (1), p. 57 – 67.
9. Boyd D., Bee H. (2011). *Augantis vaikas*. Vilnius: Vaistų žinios.
10. Bulotaitė L., Gailienė D., Sturlienė N. (2002). *Asmenybės ir bendravimo psichologija*. Vilnius: Tyto Alba.
11. Burnard P., Georgii – Hemming I. (2016). *Professional Knowledge in Music Teacher Education*. London: Routledge.
12. Casey C., Childs R. (2007). Teacher education program admission criteria and what beginning teachers need to know to be successful teachers. *Canadian Journal of Educational Administration and Policy*, Vol. 67, p. 1 – 24.
13. Damaševičienė J., Strakšienė D., Urniežius R. (2009). Profesinės kvalifikacijos tobulinimo poreikis: muzikos pedagogų požiūrio diagnostika. *Socialiniai mokslai*, Nr. 4 (25), p. 106 – 112.
14. Deksnienė I. (2016). Mokinių motyvacija dainuoti chore: molėtų rajono atvejo analizė. Vilnius: Lietuvos edukologijos universitetas. <http://gs.elaba.lt/object/elaba:16135106/16135106.pdf>.

15. Denner P. R., Salzman S. A., Newsome J. D. (2001). Selecting the qualified: A standards-based teacher education admission process. *Journal of Personnel Evaluation in Education*, v
16. European Commission. (2015). Strengthening Teaching in Europe: new evidence from teachers compiled by Eurydice and CRELL. http://ec.europa.eu/education/library/policy/teaching-profession-practices_en.pdf.
17. Falkenberg T. (2010). Admission to teacher education programs: The problem and two approaches to addressing it. *Canadian Journal of Educational Administration and Policy*, Vol. 107, p. 1 – 29.
18. Freer P. K., Bennett D. (2012). Developing Musical and Educational Identities in University Music Students. *Music Education Research*, Vol. 14 (3), p. 265 – 284.
19. Gapšytė G., Bankauskienė N. (2016). Muzikos pedagogo kompetencijų raiška. *Socialinis ugdymas*, Nr. 42 (1), p. 45 – 59.
20. Girdzijauskienė R., Gudynas P., Jakavonytė D., Jevsikova T. (2010). Inovatyvių mokymo(si) metodų ir IKT taikymas. Metodinė priemonė pradinių klasių mokytojams ir specialiesiems pedagogams. Vilnius: Ugdymo plėtotės centras.
21. Girdzijauskiene R. (2013). Professional Competence of a Music Teacher: Pedagogue Versus Musician. *European Perspective on Music Education*, p. 209 – 223. Helblink: Innsbruck.
22. Harlow A., Cobb D. J. (2014). Planting the seed of teacher identity: Nurturing early growth through a collaborative learning community. *Australian Journal of Teacher Education*, Vol. 39 (7), p. 70 – 88.
23. Kardelis K. (2017). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
24. Kazlauskienė, A., Gaučaitė R., Pocevičienė R., Masiliauskienė E., Vilutienė R., Norutienė L. (2014). *Pradinių klasių mokinių kūrybiškumo ugdymas sprendžiant praktines problemas*. Vilnius: Eugrimas.
25. Kriščiūnaitė A., Strakšienė D. (2014). Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas: būsimų muzikos pedagogų požiūrio analizė. *Acta Pedagogica Vilnesia*, Vol. 33, p. 116 – 127.
26. Lasauskienė J. (2010). *Muzikos mokytojo veikla ir kompetencijos*. Vilnius: VPU leidykla.
27. Lasauskienė J. (2018). Activity and Competences of a Music Education Teacher: Expectations of Lithuanian and Foreign Students. *Pedagogika*, T. 130, Nr. 2, p. 92 – 104.
28. Leisyte L., Zelvyis R., Zenkienė L. (2015). Re-contextualization of the Bologna Process in Lithuania. *European Journal of Higher Education*, Vol. 5 (1), p. 49 – 67.
29. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2015). *Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos įgyvendinimas*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.

30. LR Švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl mokytojo profesijos kompetencijos aprašo patvirtinimo“, 2007.
31. McGinn N. F., Borden A. M. (2006). *Klausimų formulavimas ir atsakymų kūrimas. Mokslo tiriamasis darbas ir švietimo politika besivystančiose šalyse*. Vilnius: Homo liber.
32. Mikoliūnienė V. (2002). *Vadybos abėcėlė praktinėje pedagogo veikloje*. Vilnius: Pedagogų Profesinės Raidos centras.
33. Miltenienė L. Daniutė S. (2014). Pedagogų ir būsimųjų pedagogų kompetencija ugdyti įvairių poreikių turinčius mokinius inkliuzinio švietimo kontekste. *Specialusis ugdymas*, Nr. 1 (30), p. 9 – 46.
34. O’Sullivan M. (2006). Lesson observations and quality in primary education as contextual teaching and learning processes. *International Journal of Educational Development*, No. 26, p. 246 – 260.
35. Pellegrino K. (2009). Connections between performer and teacher identities in music teachers: setting an agenda for research. *Journal of Music Teacher Education*, Vol. 19 (1), p. 39 – 55.
36. Pestalocis J. H. (1989). *Pedagoginiai raštai*. Kaunas: Šviesa.
37. Pocienė J. S. (2010). *Ikimokyklinis ugdymas: raida, pedagoginės sistemos*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
38. Pradinio ugdymo bendroji programa (1 priedas). (2009). Švietimo aprūpinimo centras.
39. Rauduvaitė A. (2014). Muzikinio ugdymo tobulinimas taikant inovatyvius metodus. *Pedagogika*, T. 113, Nr. 1, p. 100 – 111.
40. Rauduvaitė A., Lasauskienė J., Barkauskaitė M. (2015). Experience in Teaching Practice of Preservice Teachers: Analysis of Written Reflections. *Procedia: Social and Behavioral Sciences*, Vol. 191, p. 1048 – 1053.
41. Rauduvaitė A., Wang L. (2018). The Analysis of Content of Bachelor Study Programme of Music Teacher Training in Lithuania: Attitude of Foreign and Lithuanian Students. *Pedagogika*, T. 132, p. 4, p. 197 – 210.
42. Saylor L. L., Johnson C. C. (2014). The role of reflection in elementary mathematics and science teachers’ training and development: A meta-synthesis. *School Science and Mathematics*, Vol. 114 (1), p. 30 – 39.
43. Sakadolskienė E. (2017). Ne vien žinios ir gebėjimai: transformacijos per mokytojo socializaciją ir tapatybės ugdymą. *Acta Paedagogica Vilnensia*, Vol. 38, p. 42 – 57.
44. Saliene V. (2016). *Mokytojų rengimas Lietuvoje: iššūkiai ir galimybės*. Ganatleba, Gruzijos technikos universitetas, p. 27 – 37.

45. Švietimo ir mokslo ministerija. (2016). Ar ugdymo planai padeda siekti geresnės ugdymo(si) kokybės? Atsakymas – klasėje! *Švietimo problemos analizė*, Nr. 12, p. 1 – 8.
46. Švietimo ir mokslo ministerija. (2009). Didelės ar mažos klasės? *Švietimo problemos analizė*, Nr. 12 (40), p. 1 – 12.
47. Švietimo ir mokslo ministerija. (2015). *Pedagogo profesijos kompetencijų aprašas*. Vilnius.
48. Tavoras V. (2015). *Meninė individualybė ir jos raiškos plėtojimo muzikine veikla galimybės universitete*. Vilnius: Lietuvos edukologijos universitetas.
49. Venslovaitė V. (2014). Mokytojo naratyvas muzikinio ugdymo kontekste. *Acta Pedagogica Vilnesia*, Vol. 32, p. 35 – 43.
Vol. 15 (3), p. 165 – 180.
50. Zühlsdorf F. (2016). *Teacher education at university: how to teach content knowledge and pedagogical content knowledge in an integrated way. In Bringing Teacher Education Forward: National and International Perspectives. Programme and Abstracts*. Oslo: University of Oslo.
51. Zupkutė R. (2012). *Klasės mikroklimato formavimas pradinėse klasėse*. Klaipėda: Klaipėdos Simono Dachso progimnazija.
52. Zuzevičiūtė V., Bukantaitė D. (2012). *Muzikinio ugdymo realijos ir muzikos ugdytojų rengimas*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
53. Žalys V. (2013). Muzikinis ugdymas, naujų medijų technologijos ir menų integracija. *Mokytojų ugdymas*, Nr. 20 (1), p. 119 – 134.
54. Žukauskienė R. (2007). *Raidos psichologija*. Vilnius: Margi raštai.

PRIEDAI

1 priedas

Interviu klausimai muzikos pedagogams

1. Pedagoginio darbo su pradinių klasių mokiniais trukmė: metai.
2. Jūsų amžius: metai
3. Jūsų išsilavinimas:
4. Kvalifikacinė kategorija:

Pradinių klasių mokinių muzikinio ugdymo reikšmė

5. Kaip manote, kokią svarbą pradinių klasių mokinių raidai turi ugdymas muzikos veiklose?
6. Apibūdinkite, kas būdinga pradinių klasių mokiniams, kuomet jie skiriasi nuo kitų amžiaus mokinių, kuriuos ugdote muzikos pamokose?
7. Kokia Jūsų nuomonė apie Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos rengiamas muzikos bendrojo ugdymo programas? Ar jomis vadovaujantės organizuojami muzikinio ugdymo procesai? Ar programų laikymasis nėra kliūtis įdomesnei, įvairesnei muzikinio ugdymo veiklai?

Muzikinio ugdymo proceso organizavimo ypatumai

8. Kokias muzikinio ugdymo formas (dainavimas, grojimas, muzikos klausymas, solfedžiavimas, ritmavimas) taikote muzikos pamokose? Kurias formas labiausiai mėgsta pradinių klasių mokiniai? Aktyvų (dainavimas, grojimas) ar pasyvų (natų pažinimas, muzikos klausymasis)?
9. Kokiais ugdymo metodais, būdais pasiekiate muzikinio ugdymo sėkmės (tradiciniais, netradiciniais, inovatyviais, aktyviais, pasyviais, diferencijuodami veiklą, pateikite pavyzdžių)?
10. Kaip vertinate pradinių klasių mokinių pasiekimus muzikinio ugdymo procese? Į ką labiausiai kreipiate dėmesio vertinimo metu?
11. Apibūdinkite, kokia muzikinė ugdymo aplinka, kurioje dirbate? Kokie elementai (instrumentų įvairovė, kokybiška muzikos klausymosi aparatūra, muzikos įrašai, kompiuteris ir vaizdo projektorius, muzikos vadovėliai ir papildoma padalomoji ar kitokia vaizdinė medžiaga, erdvi patalpa rateliams, žaidinimams ir pan.) ją sudaro? Kokiomis priemonėmis norėtume aplinką pagerinti, kad ji būtų dar labiau funkcionali, kūrybiška, estetiška ir pan.?

12. Kaip manote, kas lemia palankų pamokų mikroklimatą? Kokios muzikinės veiklos sudomina mokinius ir jie tampa drausmingesni? Ir atvirkščiai, kokios veiklos mažina dėmesingumą?
13. Kaip į muzikinio ugdymo procesą įtraukiate tėvus, kitus bendruomenės narius?
14. Kokia pasirodymų mokyklos bendruomenei ir koncertinės (išvykstamosios iš mokyklos) veiklos reikšmė vaikų motyvacijai mokytis muzikos?

Muzikos pamokų kokybę pradinėse klasėse lemiantys veiksniai

15. Koks, Jūsų nuomone, muzikos mokytojo vaidmuo muzikinio ugdymo kontekste?
16. Kaip manote, koks esate pedagogas? (Mokytojas – atlikėjas, mokytojas – ugdytojas; mokytojas – tyrėjas, mokytojas – vadybininkas, kita).
17. Kokios kompetencijos, Jums kaip muzikos mokytojui, yra svarbiausios? Kokių įgūdžių ir gebėjimų turi turėti muzikos pedagogas?
18. Kokios galimybės sudarytos muzikos mokytojams, siekiant tobulinti profesines žinias, gebėjimus organizuoti ugdymo procesą įvairių gebėjimų ir poreikių mokiniams?
19. Kaip dažnai, ir kokius mokymus, seminarus lankote, siekiant tobulinti profesines ir asmenines kompetencijas?

Muzikinio ugdymo proceso iššūkiai ir galimybės

20. Su kokiomis problemomis susiduriate ugdydami pradinių klasių vaikus?
21. Kokių pasiūlymų turite pedagogams, ugdymo įstaigai, siekiant efektyvesnio ir sėkmingo pradinių klasių mokinių ugdymo muzikos pamokose?